

La nova orientació en el camí de la Reconstitució del Partit Comunista

El present document és el resultat d'un període de reflexió i valoració global de l'experiència en l'aplicació, el desenvolupament i la difusió del nostre projecte de Reconstitució del Partit Comunista durant tota una dècada (1994-2003).

I

BALANÇ I RECTIFICACIÓ

Una autocrítica

En el balanç de la nostra trajectòria, ens hem encaminat a la revisió d'alguns dels eixos entorn els quals girava el Pla de Reconstitució, principalment el relacionat amb el caràcter i definició de les premisses ideològiques des de les quals partim, i el que es refereix a la naturalesa de la nostra organització com a destacament d'avantguarda, en si mateix i en el context general del moviment d'avantguarda actual. D'aquesta revisió i les seves conseqüències n'ha resultat la necessitat d'iniciar un moviment de rectificació en el

nostre estil de treball i en la nostra línia tàctica, en el sentit d'adequar molt més l'objectiu de la Reconstitució del Partit Comunista a les circumstàncies reals avui predominants en el moviment comunista, en el moviment obrer i atès l'estat present de la lluita de classes proletària.

Quant al basament ideològic, hem arribat a la conclusió que fonamentar-lo exclusivament en l'estudi de les fonts clàssiques del marxisme-leninisme, afegint-li un balanç de l'experiència històrica de construcció del socialisme (entenen *balanç* gairebé exclusivament com a depuració d'*errors* tàctics i, fins i tot, estratègics, però sobretot d'**errors polític**), resultarà del tot insuficient des de la perspectiva de l'assumpció de la ideologia del proletariat com a punt de partença de tot projecte revolucionari. En primer lloc, perquè la nostra anàlisi de la Revolució d'Octubre –fins al punt en què l'hem realitzada– ens ha conduït a adoptar una posició crítica respecte del que denominem *Cicle d'Octubre*, pel que fa a moltes de les seves construccions teòriques factuais (i també a prou de les seves construccions polítiques), des del punt de vista de la seva validesa universal i actual. L'obra d'Octubre ens ha llegat un tresor d'experiències revolucionàries. Però també ens aporta una infinitat d'elements ideològics i polítics, inserits en el discurs revolucionari, que més aviat són fills de la necessitat pràctica del moment o de l'acord conjuntural del marxisme i el proletariat revolucionari amb altres forces polítiques o socials davant determinades circumstàncies que, si bé varen ser passatgeres, varen deixar una empremta permanent en el discurs marxista sense rebre la pertinent crítica depuradora una vegada superades aquestes conjuntures. El marxisme que ens llega Octubre, doncs, està carregat de ressonàncies del passat, d'expedients agregats pels entrebancs de cada moment polític, arrossega els sediments al·luvials que han anat dipositant aliances polítiques, compromisos ideològics i, no poques vegades, la seva deficitària comprensió i inadequada aplicació. No tot el que ha passat tradicionalment per marxisme o per leninisme era realment marxisme o marxisme-leninisme.

És cert que, com tot fenomen social, el marxisme com a formació ideològica és un producte històric, està determinat pel seu temps i per les circumstàncies que envolten l'època en què sorgeix i es mou

(sobretot pel grau de desenvolupament del proletariat i de la seva lluita de classe). En aquest sentit, no pot parlar-se de compendi de veritats absolutes, ni d'idees eternes habitants *ex tempore* de supralunàtics mons platònics sempre disposades a encarnar-se terrenalment en qualsevol moment. Però si el marxisme no és un idealisme –encara que l'hagin reduït a això els dogmàtics de qualsevol tipus–, tampoc pot associar-se'l amb el relativisme social. Certament, el marxisme és fill d'una època, la del capitalisme, i en aquest sentit és contingent i, fins i tot, convencional; però que degui o pugui adaptar-se a les exigències del canvi social no significa que sigui en aquesta qualitat on resideix la seva potència com a ideologia, sinó en quelcom permanent com són uns granítics fonaments incòlumes i inamovibles en forma de principis revolucionaris i de classe clarament definits. I és en aquests principis on nia el valor universal del marxisme, l'àmbit a través del qual connecta, des de la pràctica revolucionària del proletariat, amb la secular tradició que ha mantingut viu l'ideal emancipador de la humanitat. Forçar l'estret fil que assenyala la línia d'equilibri en la coherència interna del discurs marxista (com és ara, entre llurs principis monolítics i la flexibilitat de llurs tesis polítiques) significa desvirtuar-lo. I no poques vegades va ocórrer això durant el Cicle d'Octubre, passant a formar part de la seva actual herència tot un conglomerat de desviacions teòriques i interpretacions unilaterals alienes al criteri del vertader esperit marxista. Per exemple, ningú pot negar la importància que té per al marxisme la relació entre la classe obrera, entesa com a moviment de masses, i la consciència de classe. No podem negar la importància del moviment espontani de la classe, de la seva lluita de resistència contra el capital perquè, aleshores, negaríem la base materialista del marxisme com a teoria; però, si exagerem aquest aspecte fins a caure en l'obrerisme (practicisme, sindicalisme i, en un pla més filosòfic, empirisme), neguem el paper de la consciència i, en conseqüència, dinamitem la base dialèctica del marxisme. Ambdues desviacions es varen donar durant el passat cicle revolucionari –i, fins i tot, el varen dominar–, sobretot la segona. El que, en definitiva, demostra l'experiència d'Octubre és que, des del punt de vista del seu desenvolupament com a ideologia guia de la lluita de classes proletària, el marxisme ha acabat conformant un cos doctrinal en el si

del qual cohabitaven elements estranys el pes específic del qual va acabar per desfigurar el perfil de la seva primigènia formulació com a teoria filosòfica i, després d'això, per afeblir les posicions polítiques del proletariat. En conseqüència, la tasca de recórrer al marxisme com referent ideològic del projecte revolucionari ofereix una dificultat en forma de contradicció: d'una banda, comptem amb la definició clara de les premisses i categories conceptuals de la doctrina des de la seva primera formulació; però això resulta del tot insuficient per a encarar les tasques presents de la Revolució; de manera que, d'altra banda, tenim un ric, complex i multifacètic desenvolupament teòric del marxisme que és necessari abordar críticament per a separar el gra de la palla, el que és vertadera aportació a la teoria proletària, d'acord amb llurs postulats gnoseològics, del que no ho és. En últim terme, és necessari concloure que no és possible recuperar el marxisme o el marxisme-leninisme com a referència ideològica sense una labor de **reelaboració**, en el sentit de depuració dels *contaminants* i elements estranys que encara l'acompanyen –com demostren les diferents versions que encara competeixen de la mà d'una infinitat d'organitzacions més o menys revolucionàries– i de aprehensió crítica de tot el seu desenvolupament que ens permeti situar aquell punt de partença ideològic a l'alçada de les exigències de la preparació d'un nou cicle revolucionari.

En segon lloc, no sols fa falta com a basament ideològic la reelaboració del marxisme *des de si mateix*, per dir-ho així, sinó també és necessari que aquesta reelaboració s'adeqüi a l'estat assolit pel saber de la humanitat. La doctrina elaborada per Marx i Engels va complir al seu dia amb aquesta condició, i el mateix cal dir de l'aportació de Lenin. En ambdós casos, hi hagué una reelaboració d'un llegat teòric rebut i en ambdós casos aquesta reelaboració es va realitzar en relació amb els progressos del coneixement científic. Naturalment, l'aportació qualitativa de Lenin al pensament no té el mateix significat que el de Marx i Engels: aquests varen crear una **nova concepció del món** diferent de la que varen rebre, mentre que aquell va desenvolupar una cosmovisió ja existent. Nogensmenys, també és important assenyalar que el que va rebre Lenin com a doctrina teòrica no era una reproducció totalment fidel del conjunt

d'idees elaborades per Marx i Engels, pel fet que el marxisme que va rebre era més aviat la particular lectura i adaptació de la doctrina de Marx i Engels realitzada per la socialdemocràcia europea. Els mèrits i limitacions de l'aportació teòrica leniniana cal apreciar-les tenint en compte aquesta circumstància.

Quant a la part del procés de rectificació que es refereix a la nostra organització com a destacament d'avantguarda, l'elevació dels requisits ideològics ens ha obligat a repensar el nostre treball polític centrat en la propaganda i a comprendre la necessitat d'incorporar un altre objectiu més a les labors del destacament d'avantguarda: la **construcció de quadres comunistes**. El profund calat de la tasca de recuperar les bases ideològiques del projecte revolucionari, unit al resultat del balanç de la situació actual de l'avantguarda proletària en el seu conjunt i de la nostra situació en ella, ens ha permès comprendre la insuficiència del mecanisme polític orquestrat entorn de l'eix *estudiar-propagar* (estudiar els principis del comunisme i fer-ne propaganda; recercar l'experiència històrica del socialisme i propagar-ne les conclusions; analitzar les condicions de la Revolució Proletària i difondre-les, etc.), mecanisme que ha articulat el treball fonamental de totes les organitzacions d'avantguarda fins avui, incloent-hi la nostra, que es diferencia de les altres només pel rigor en l'aplicació d'aquestes tasques i pel contingut de la línia política, però no en l'incapacitat manifesta –a causa d'inèrcies de la cultura revisionista que sobreviuen en el nostre estil de treball– per a preparar el desplegament en tota la seva amplitud d'aquesta línia i disposar de les vies que ho facin possible quan ella es vagi encarnant en moviment revolucionari. Es requereix, llavors, una nova vessant a la projecció del treball polític comunista, que ja no pot limitar-se a adoptar com a referència única a les masses, els problemes de la seva direcció revolucionària i de la seva elevació conscient (referència *cap avall*), sinó que és necessari que sigui recuperada la referència del Comunisme com a objectiu final en la nostra política, que l'objectiu més alt jugui també un paper fonamental en el nostre treball, des del punt de vista de la planificació dels objectius polítics i com a esperó per a la constant autoelevació de l'avantguarda com a garantia de continuïtat a llarg termini del procés revolucionari (referència *cap amunt*). Per dir-ho d'una manera sintètica i per a

resumir, ja no n'hi ha prou amb la consigna de K. Liebknecht, vigent durant tot el període preparatori del Cicle d'Octubre: *Estudiar, organitzar, fer propaganda!*. En la preparació del pròxim cicle, el problema de la relació de l'avantguarda amb el moviment de masses o del Partit amb la classe, el problema dels *mitjans* de la Revolució, en definitiva, no omplirà completament de contingut la política proletària; també resultarà imprescindible abordar la qüestió del factor conscient, la qüestió de la relació del subjecte revolucionari amb l'*objectiu* revolucionari, la qüestió de la construcció de la novetat des de la consciència (quelcom resolt amb massa espontaneïtat i improvisació durant el Cicle d'Octubre). Durant el Primer Cicle es va pensar, sobretot, en *com* guanyar la direcció de les masses. Potser, la dura competència que imposava la lluita de classes va absorbir tota l'atenció en aquesta comesa; el cas és que es va oblidar amb massa freqüència pensar en *on* dirigir a aquestes masses. La política proletària, així, va acabar perdent el rumb i alimentant-se cada vegada menys de l'elevat objectiu de l'emancipació i més de si mateixa i del mer i simple moviment de masses (recaient contínuament en el seguidisme i el possibilisme).

Però ja desenvoluparem en concret tots aquests aspectes en les pàgines següents. Ara, el que importa ressaltar és que la reflexió sobre les tasques polítiques que imposa la Reconstitució del Partit ens ha permès adquirir major consciència de la naturalesa del procés mateix i de la creixent complexitat dels llurs requisits, encara més exigents ideològicament i política que el que en un principi, fa més d'una dècada, ens podia semblar.

L'avantguarda, avui

Abans de passar a abordar aquests nous requisits que compliquen el Pla de Reconstitució, n'assenyalarem algun d'una altra índole que ens permetrà mostrar que no són només les premisses de tipus teòric i organitzatiu les que han estat modificades pel curs de la història, sinó també altres, objectives, d'estil sociològic i polític, situades en esferes molt allunyades de l'influència directa de la nostra activitat, i que determinen en grau superlatiu la naturalesa del problema de la preparació d'un nou cicle revolucionari, condicionant

des del primer moment la manera com ha de ser abordat i el caràcter de les tasques i dels instruments que per a complir-les es necessiten. En particular, es tracta del punt de partença que adopta l'avantguarda davant el cicle revolucionari i, més en concret, de les conseqüències polítiques que ocasiona la seva diferent posició d'inici en l'història.

Efectivament, en la fase de preparació del Cicle d'Octubre, l'avantguarda ideològica del proletariat va estar constituïda principalment per intel·lectuals d'extracció social burgesa. Dominà el tipus de “*ideòlegs burgesos que s'han elevat teòricament fins a la comprensió del conjunt del moviment històric*”¹ que varen descriure Marx i Engels en el *Manifest comunista*. Aquesta avantguarda ideològica va assumir i va elaborar el socialisme científic i el programa revolucionari i els va portar al moviment obrer, fonent-s'hi en forma d'organització revolucionària. La tàctica de construcció partidària durant el Primer Cicle Revolucionari va estar determinada estretament per aquesta circumstància històrica. Tant les organitzacions de la classe obrera que varen protagonitzar el període d'acumulació de forces (partits de la II Internacional) com el partit de nou tipus que va protagonitzar l'assalt al poder es varen construir sobre aquesta mateixa premissa històrica, premissa que va definir una tàctica de construcció política (constituïció del Partit) basada en l'associació de dos elements plenament configurats, però en principi externs entre si. Els manifestes ideològics i els programes polítics dels revolucionaris eren debatuts, redactats i proclamats pels cercles marxistes i acostats posteriorment a la classe en el seu moviment espontani. Aquesta mecànica de fusió de factors polítics externs tenia l'avantatge per al proletariat que la teoria revolucionària, com quelcom assumit i elaborat, formava part integrant del seu moviment ja des del començament. L'inconvenient, tanmateix, consistia en el fet que la fusió com a classe revolucionària d'aquests dos factors aliens cristal·litzava sobretot en forma d'organització, d'aparell polític (més agitatiu que propagandístic i més propagandístic que teòric), mentre que el problema de l'assumpció col·lectiva de la teoria revolucionària per part dels sectors avançats del moviment obrer era abordat i resolt de manera incomplet. Això, naturalment, suposarà el

1 MARX, K. y ENGELS, F.: *Obras escogidas*. Madrid, 1975. Tom 1, pàg. 32.

pagament d'un alt preu a llarg termini; però, a la curta, la ràpida implementació del moviment revolucionari aclaria qualsevol dubte, sobretot quan –com en el cas del partit que va obrir el Primer Cicle de la Revolució Proletària Mundial, el partit bolxevic– els esdeveniments històrics constreïen –ràpid ascens de la revolució democràtica i del moviment obrer de masses a Rússia– i calia passar-hi al davant.

Clos el Cicle d'Octubre, se'ns planteja la pregunta: gaudeix l'avantguarda actualment, en el període preliminar al pròxim cicle revolucionari, de la mateixa posició de partença? La resposta és negativa. En l'actualitat i per l'experiència de les últimes dècades (sobretot des que va acabar l'última gran ofensiva proletària, a finals dels 70), no hi ha sectors desclassats de la burgesia disposats a recollir el bagatge teòric del socialisme científic per a aportar-lo al moviment obrer. Potser es donen casos aïllats, individus que sí que estiguin disposats a complir aquest paper, però ja no es tracta d'un fenomen social com davant el Primer Cicle Revolucionari. Nogensmenys, el problema de partença sí que continua essent el mateix: **la teoria revolucionària**, com a suma del saber universal i de la síntesi de l'experiència de la lluita de classe del proletariat, **no pot ser elaborada en el si del moviment obrer, sinó fora d'ell**². Per

2 Aquesta qüestió és crucial. Ho saben els revisionistes i liquidadors del marxisme, per això sempre és a l'objectiu dels seus atacs més ferotges. L'últim d'ells l'ha protagonitzat una experimentada professional del desprestigi del marxisme, Marta Harnecker. Aquesta renegada, ficada a sacerdotessa de la lluita espontaneïsta de les masses, ha bastit tota una teoria –gens original, per cert– precisament sobre la revisió d'aquest principi del marxisme-leninisme sobre la naturalesa i els tipus de la consciència social. Harnecker admet que la consciència de classe “il·lustrada” s'elabora fora del moviment obrer pràctic perquè no pot negar l'evidència; però sí que nega que aquesta forma de consciència sigui la vertadera i única consciència de classe proletària, perquè, segons ella, la classe obrera, en la seva lluita de resistència, adquireix consciència de classe de manera natural, una consciència que ja és diferent i independent de la ideologia burgesa, i, a més, també diferent del socialisme científic. La finalitat d'aquest consisteix, únicament, a dotar a aquella de més coherència i fortalesa, essent ella la que ha de nuclear el treball de l'avantguarda a fi d'evitar la construcció de partits revolucionaris saberuts, entossudits fins a la fal·lera a formar en la teoria als

tant, segueix vigent el mecanisme de fusió de factors polítics externs que una vegada va transformar el proletariat en classe revolucionària; però, en l'actualitat, el proletariat no domina aquests factors: la deserció històrica de la revolució de l'intel·lectual burgès l'ha deixat orfe del principal d'ells, la teoria d'avantguarda. A la classe obrera se li planteja, doncs, de la manera més apressant, un problema històricament nou, que haurà d'afrontar i resoldre amb les seves pròpies forces i recursos, problema que consisteix a suplir el paper

militants en compte d'incitar-los a la lluita i educar-los en ella, sense “contacte real amb la gent” i obsessionats per “controlar-la” i “suplantar-la”. Podem veure com, més d'un segle després, Harnecker reedita la polèmica de Lenin amb els *economistes* socialdemòcrates russos, col·locant-se, en aquesta ocasió –a diferència de l'adoptat de paraula en un altre temps–, al costat dels Martínov i Krichevski d'aleshores, i amb els Ludo Martens i Nines Maestro d'avui. D'altra banda, a més, el nostre nou paladí de la lluita de resistència (a qui mai, per cert, se l'ha conegut, en la seva llarga trajectòria, per dirigir alguna lluita popular concreta, sinó exclusivament pel seu treball *intel·lectual*, dedicat a la, ara tan nefasta, teoria i a destrossar el marxisme en pretendre divulgar-lo) acara directament contra els supòsits bàsics de l'estratègia i la tàctica marxistes-leninistes: el caràcter de classe del partit i el seu paper d'avantguarda, la qüestió del poder com a problema central de la revolució, l'hegemonia de la classe obrera, la Dictadura del Proletariat, etc. (veure, Harnecker, M.: *Sobre el subjecte polític capaç de respondre als desafiaments del segle XXI*. Ponència davant la Conferència Internacional “Karl Marx i els desafiaments del segle XXI”; L'Havana, maig del 2003 [en línia] 27 d'abril del 2003 [consulta: 27/08/04] <http://www.node50.org/cubasi gloXXI/congrés/Harnecker_27abr03.pdf>).

La seva presa de posició, de ser acceptada, ens faria retrocedir, igualment, un segle en l'experiència adquirida pel moviment obrer revolucionari. El gran perill que representa Harnecker és el de tot l'economicisme, l'afalac servil de la lluita espontània de les masses, la seva postració davant seu, precisament en una època en què –com veurem més endavant– la construcció ideològica i política del proletariat revolucionari ha de ser iniciada en el sí mateix de les files de la classe obrera, entre llurs destacaments d'avantguarda. Aquest tipus de missatges persegueix adular l'obrer mitjà, situant-lo al centre de la lluita de classes proletària en l'actual etapa, amb la qual cosa sostreu als seus elements més conscients el necessari protagonisme, estirant d'ells cap enrere i desviant l'atenció de les vertaderes tasques del moment, impeditint l'elevació política i teòrica

d'avantguarda ideològica que va jugar al seu dia la intel·lectualitat burgesa. L'obrer conscient dels nostres dies ha d'eleva-se fins a atènyer la posició de dipositari i guardià de la teoria, estudiant, elaborant i assimilant la ideologia a fi de complir amb el primer requisit de la revolució, la seva fusió amb el moviment pràctic. La nostra època es caracteritza –si més no als països imperialistes– per que la majoria dels qui lluiten per la recuperació de l'objectiu del Comunisme i per la recomposició del moviment revolucionari del proletariat són obrers, la qual cosa ens obliga a pensar que els nous processos de construcció revolucionària comporten per a la classe obrera la càrrega afegida de substituir a aquell que *des de fora* li portava la ideologia necessària per a la seva emancipació. Els sectors d'avançada del proletariat hauran, per tant i consegüentment amb tot el que això implica des del punt de vista de la labor política, de cobrir la transició que els durà a *sortir-se* del moviment espontani de la classe i assimilar la ideologia consumant la funció d'avantguarda **ideològica** (teòrica) del vell intel·lectual, per a tornar, en acabat, a

(revolucionària) de la seva avantguarda i, amb tot això, obstaculitzant la construcció del principal instrument polític del proletariat, el partit de nou tipus leninista. Més encara, les rànies tesis de Harnecker són doblement perilloses perquè estan essent difoses, si és el cas, per un personatge conegut i de cert prestigi i influència (funesta, però influència al capdavant), procedent del corrent predominant del moviment comunista internacional del Primer Cicle Revolucionari i que presenta llurs idees com el balanç correcte i escaient d'aquesta experiència històrica per a tota aquesta tradició, que va de Marx a la III Internacional. És precís, per tant, combatre aquesta línia oportunista, perquè oculta a la classe que pretén recuperar concepcions polítiques derrotades quan no aplicades i fracassades durant aquella experiència històrica, essent en conseqüència falses i enganyoses; perquè oculta que la seva proposta política no és resultat d'un vertader balanç, sinó la simple projecció en el temps –sota noves condicions, sota les condicions del cicle revolucionari enllestit– de la mateixa línia oportunista i revisionista que aquest corrent majoritari del vell moviment comunista internacional, al què ella pertanyia, aplicava des de feia moltes dècades; i perquè l'arèola de prestigi que utilitza aquesta senyora l'ha conquerit gràcies al suport de la burgesia en pac dels seus serveis en la vulgarització i desnaturalització del marxisme.

fondre's amb la classe com a **avantguarda revolucionària efectiva**. La Reconstitució del partit proletari ha de dedicar una part àmplia de les seves tasques a satisfer els requisits d'aquesta transició, principalment durant les seves primeres etapes. En la nova era revolucionària que s'obri, doncs, la contradicció entre teoria i pràctica es resol dins del si de la classe obrera després d'un procés d'escissió-fusió amb la seva avantguarda, procés més llarg (en el polític i també, amb tota probabilitat, en el temporal) que el de senzilla *fusió* del Primer Cicle Revolucionari, però que permetrà escometre els processos de construcció del Partit i del Socialisme des d'una visió més pregona i amb majors garanties d'èxit.

La conquesta completa de la posició d'avantguarda ideològica per part del sector més conscient del proletariat –conquesta que implica tot un període de lluites entre els seus diversos destacaments– significa un cert **replegament** des del punt de vista de la *Tesi de Reconstitució*, perquè en aquesta tesi política es pressuposa conquerida ja aquesta posició. Però, precisament, ha estat la seva aplicació a través del Pla de Reconstitució el que ens ha conduït a la conclusió que és necessari donar un pas enrere en les expectatives polítiques i replantejar o, més ben dit, plantejar de forma concreta el problema de les condicions prèvies necessàries perquè la qüestió de la dialèctica avantguarda ideològica-avantguarda pràctica, la qüestió de la seva unitat en forma de Partit Comunista, fructifiqui de la millor manera. Tot això suposa un major recorregut polític per al procés de Reconstitució, però, alhora, un marc molt més ampli per a resoldre, de manera més satisfactòria i amb majors garanties que les que varen tenir els revolucionaris que varen protagonitzar el Primer Cicle, la qüestió de col·locar sempre **la ideologia al comandament** de tot el procés de construcció i transformació revolucionàries fins al Comunisme. I, en particular, ara mateix, aquesta nova perspectiva ens concedeix una millor visió i un més ampli marge per a aplicar correctament el Pla de Reconstitució.

Ser i consciència

Però hi ha un altre aspecte en tot aquest assumpte que ens permet afirmar que, malgrat que els requisits per a la Reconstitució

del Partit Comunista són avui més amplis i exigeixen un major esforç per llur compliment, el seu punt de partença se situa en un pla històricament superior al del període anterior a 1917. Es tracta de les causes i les conseqüències que acompanyen aquell abandó de les posicions d'avantguarda de la intel·lectualitat burgesa que hem ressaltat com a característic de la nostra època. No és que hagi perdut vigència la tesi marxista que explica aquest fenomen del pas de certs sectors de la *intelligentsia* burgesa a les files del proletariat, tesi que assenyala que “*el procés de desintegració de la classe dominant, de tota la vella societat, adquireix un caràcter tan violent i tan palès que una petita fracció d'aquesta classe en renega i s'adhereix a la classe revolucionària, a la classe en mans de la qual està l'esdevenidor*”³, sinó que, senzillament, aquesta “fracció” ja no ostenta, com en el temps en què aquesta citació va ser escrita, el paper d'avantguarda ideològica. Naturalment, el procés de descomposició del capitalisme i de la seva classe dirigent continua. Potser no hi hagi millor prova d'això que el fet que ja no pugui gestionar el sistema sense el concurs de l'aristocràcia obrera. La seva crisi ha provocat el fals reflex d'una inversió del procés de descomposició social, com si aquest estigués afectant més a la classe obrera (tots els pseudo-debats sobre la suposada *desaparició* de la classe obrera o de la seva transformació en *classe mitjana*, etc., tenen aquest rerefons); però el desclassament arribista d'una fracció del proletariat no demostra sinó llur vigor i llurs possibilitats de futur, mentre la creixent dependència de la classe antagònica que experimenta el capital per a donar continuïtat al seu sistema d'explotació (ja sigui perquè necessita el suport actiu de l'aristocràcia obrera, ja sigui per la passivitat revolucionària de les masses, per a la qual cosa aquella juga un paper gens menyspreable) palesa l'estat de desintegració de la burgesia. Efectivament, igual que durant el període de descomposició de l'Antic Règim i de promoció política de la burgesia, el fet que alguns dels seus elements més acabats compraren títols nobiliaris expressava més l'ascens de la nova i futura classe dirigent que la vigència de les classes feudals com a referència político-social, la participació d'un sector privilegiat de la classe obrera en *el repartiment del pastís* de l'explotació i de la

3 *Ibidem*.

dominació capitalistes no significa que la burgesia mantingui el seu prestigi i sòlida la seva posició social, sinó que, molt al contrari, és el senyal que dona pas, una vegada més en l'història, a l'ascens d'una nova classe revolucionària. D'altra banda, no gensmenys, en determinades conjuntures polítiques de replegament de la Revolució Proletària, com l'actual, el procés de desintegració i desclassament de la classe dominant s'alenteix, i s'obre l'abisme social i intel·lectual entre les dues classes principals, donant l'errònia impressió que la derrota del proletariat en el Primer Cicle Revolucionari ha estat definitiva i la seva proposta de progrés ha perdut tot valor i vigència, fins i tot per a aquella part de la intel·ligència burgesa que cerca una sortida a la desintegració del mode de producció capitalista. Però, insistim, això continua sent un miratge: la causa de fons consisteix en el fet que aquests elements de procedència burgesa no és que no vulguin, és que **ja no poden** adoptar la posició de l'avantguarda ideològica. Per aquesta raó, la contribució de la intel·lectualitat burgesa a la causa de la Revolució Proletària es farà significar més en etapes posteriors a la Reconstitució del Partit Comunista i en tasques relacionades amb l'aplicació i el desenvolupament, en llur sentit ampli, de la seva Línia i del seu Programa (i menys en l'elaboració original d'ambdós). Per aquesta raó, també, en conjuntures desfavorables es redueix o desapareix el degoteig d'elements burgesos cap al proletariat, perquè encara no està desbrossat el camp en el què puguin germinar les llavors que vulguin aportar en l'ardu camí de l'abolició de les classes.

La *Tesi de Reconstitució* adverteix ja sobre la importància de parar esment a l'originalitat històrica del proletariat a l'hora de comprendre els salts qualitius en el desenvolupament social. La unitat de mitjans (lluita de classe del proletariat com a tal classe) i objectius (emancipació de la humanitat) que aquesta classe social du com a peculiaritat quan trepitja l'escenari de la història comporten implicacions globals per a la lluita de classes en el seu conjunt, però també per a determinats sectors especials dins de les classes, com són la intel·lectualitat i els sectors cultes de les classes posseïdores. La previsió de la crisi social i de la necessitat del canvi històric, ja fóra de manera conscient o inconscient, ja de forma favorable o contrària, ha estat sempre atribuït d'aquestes capes socials, des de

l'Antiguitat fins al capitalisme. Però aquí l'activitat intel·lectual respecte al canvi es presenta **fora del** procés de transformació social; el moviment intel·lectual es mostra aliè al moviment social i l'observa senzillament com a objecte, des d'una actitud externa i passiva de subjecte contemplatiu. L'estoïcisme, l'individualisme i el nihilisme social amb què els filòsofs de les escoles hel·lenístiques i llatines varen posar de manifest la crisi del món antic, o el criticisme racionalista amb què els pensadors il·lustrats varen destruir els fonaments espirituals de la societat feudal, resumeixen la manera com varen participar les elits cultes en dos importants èpoques de transició entre societats diferents. Sota el domini de la burgesia, tanmateix, l'actitud d'observador filantròpic dels reformadors socials assoleix el seu límit quan Marx interposa l'imperatiu de la transformació del món per damunt del de la seva interpretació o mera contemplació. Però el mateix Marx –igual que tots els socialistes de la seva època– no va poder superar aquest límit. Abans de 1917, el marxisme és la teoria crítica més avançada de l'època (*crítica revolucionària*), és l'expressió més alta de la consciència social (la *teoria d'avantguarda*, com la definia Lenin), però que encara no ha pogut realitzar-se com a teoria realment transformadora, que encara no ha pogut unir-se al procés del desenvolupament social: lluny d'haver-se fos amb l'esser social en una única totalitat històrica, encara se'l mira **des de fora**.

La unitat entre el ser social i la consciència, unitat que implica la mútua transformació dialèctica d'ambdós elements i que engega un procés d'autotransformació (desenvolupament conscient) de la societat, tindrà lloc amb la constitució de l'organisme social capaç d'aconseguir la fusió entre la teoria i la pràctica social, de l'organisme social capaç de donar alhora un contingut material a la teoria i d'induir una direcció conscient a l'esdevenir històric. Aquest organisme social és el *partit de nou tipus* que va dissenyar Lenin en llurs trets fonamentals (i que, probablement, constitueix la seva principal aportació al marxisme). En el *partit de nou tipus* leninista, en el Partit Comunista, es fon la teoria, la labor intel·lectual *pura*, amb la pràctica immediata en una activitat de progressiva transformació de la realitat. Aquí, el ser social ja no és contemplat, regit o dictat des de fora per la consciència; aquí, ens trobem davant

l'esser social autoconscient en procés d'autotransformació i desenvolupament. Aquí, per fi, el vell intel·lectual ficat a reformador social, el millor llegat de les elits cultes de les classes dominants i última expressió del *saber subjectiu*, del subjecte conscient que no es fon amb l'objecte, desapareix com a tal, desapareix com a figura independent en l'història. A partir d'aquest moment rendeix el seu estendard de banderer del progrés i se sotmet a la dialèctica implacable de la lluita de classes: o s'integra en l'organisme revolucionari, on perdrà el seu títol d'intel·lectual individual, però se sumará a l'intel·lectual col·lectiu que encapçala el moviment de transformació conscient del món; o bé, l'estúpida vanitat egòlatra li durà a posar-se al servei de les classes reaccionàries i de la contrarevolució, sota pretext d'una pretesa *llibertat intel·lectual*.

Abans de l'experiència revolucionària del Cicle d'Octubre, ser i consciència es desenvolupaven per camins paral·lels. La tecnologia, la forma d'aplicació de les ciències experimentals a la realitat, principalment a la producció capitalista, és la manera en què la burgesia ha arribat més lluny en el problema d'unificar teoria i pràctica. La representació de la realitat a través de lleis objectives i l'abstracció del món des de les regles que regeixen llur moviment va facilitar la *racionalització* de l'experiència mitjançant la intervenció des d'aquestes lleis i regles (ciència) amb instruments que hi estan inspirats (tecnologia). La tècnica, doncs, seria el punt de convergència entre una concepció del món racionalista i la *racionalització* d'un món que el subjecte va transformant a imatge i semblança seva. Però es tracta d'un mètode espuri, ja que l'aplicació de la tecnologia es basa en el principi de verificació i de reproducció de les lleis objectives, i no admet cap principi de transformació d'aquestes lleis com a realitat per part del subjecte conscient, el qual, al seu torn, és concebut com a entitat separada de l'objecte sobre el qual exerceix la seva activitat. Per contra, a partir de 1917, quan s'enceta per primera vegada a l'història un procés provocat, encapçalat i dirigit, a diferència de tots els processos semblants anteriors, amb un alt component d'espontaneïtat i en gran manera productes finals de l'agregat d'innombrables esdeveniments aleatoris –i mai d'una única iniciativa conscient amb mitjans i fins definits–, per un organisme polític col·lectiu cohesionat ideològicament,

aquells dos camins paral·lels convergeixen en un procés revolucionari de transformació de la totalitat social, on l'activitat cognitiva no és ja una activitat d'aprehensió i verificació de la realitat, sinó de canvi d'aquesta realitat, i on el seu desenvolupament no pot separar-se de la constant revolucionarització de les nostres premisses conceptuals, de la nostra concepció del món. La Revolució d'Octubre obra una nova era en la que el subjecte conscient és un organisme social amb capacitat per a transformar la realitat objectiva en un procés creatiu d'integració que obrirà nous estadis de desenvolupament i organització per a les comunitats humanes. Després d'acabat el cicle revolucionari que va encetar Octubre, a la graella de sortida del nou cicle no se situa ja l'intel·lectual individual armat amb la seva teoria crítica: el desenvolupament històric exigeix que en el punt de partença es trobi l'organisme capaç de desbrossar el camí del progrés social a través d'una total transformació del món, **el Partit Comunista**. Històricament, per tant, el debat sobre el paper de l'intel·lectual en la societat o davant el progrés ha perdut vigència, ha caducat, ja no està en l'ordre del dia. Consumat el Primer Cicle Revolucionari, plantejar la qüestió de l'emancipació significa posar en primer pla el problema del Partit Comunista, el de la seva naturalesa i totes les qüestions relacionades amb els requisits per a la seva construcció.

Prenent tot això en consideració, afirmem que, en comparació amb el Primer Cicle, la preparació del segon cicle se situa en un pla superior. La conquesta de la posició d'avantguarda revolucionària ja no pot estar en mans d'una pretesa avantguarda ideològica que no ha adquirit capacitat d'influir sobre el procés social, que no ha **construït vincles socials** –amb la classe que genera tota la riquesa i que serveix de motor a la societat– que li permeten exercir una pràctica transformadora. Abans de 1917, encara podia jugar algun paper el nucli d'avantguarda isolat format per audaços intel·lectuals disposats a posar-se al capdavant dels esdeveniments revolucionaris. Però la concepció del partit de nou tipus leninista, el seu paper al llarg de tot el cicle històric de la Revolució d'Octubre i, sobretot, l'obra de transformació i nova construcció social que es va forjar entorn d'aquest partit, exigeixen avui que el punt de partença de qualsevol futur procés revolucionari haurà d'estar ocupat per un tal partit,

exponent del salt qualitatiu en els requisits que avui exigeix la preparació del cicle revolucionari, salt qualitatiu que s'expressa en què ja no n'hi ha prou què el factor subjectiu de la revolució es presenti com a avantguarda ideològica pura, sinó que cal haver superat una fase de *socialització*, de fusió amb el moviment pràctic en forma de Partit Comunista. És per aquesta raó, perquè l'experiència històrica de la Revolució des de 1917 situa el proletariat en un estadi més elevat de maduresa política, que la completa i més coherent visió del Partit Comunista (la nostra *Tesi de Reconstitució*) no ha pogut ser formulada sinó després d'aquella, aplicant aquesta experiència a les condicions de preparació del següent cicle revolucionari.

Malgrat tot, el fet que el debat de l'intel·lectual davant la societat i davant el progrés estigui passat o superat no significa que hagi deixat de jugar un paper la *funció intel·lectual* davant aquest progrés, paper que el Partit ha de reprendre assimilant-lo i superant-lo en el context més ampli de la preparació del Comunisme. Aquest és el problema de fons a què s'enfronta actualment l'avantguarda (inclosa la nostra organització), problema que és necessari resoldre i que es tradueix, en primer terme, en la necessitat de **conquerir la posició d'avantguarda ideològica** (quelcom que avui és insuficient, però necessari, per a iniciar el cicle revolucionari) com a pas o primer requisit de Reconstitució del Partit com a avantguarda revolucionària efectiva.

Caràcter del moment actual

Les conseqüències pràctiques més immediates que ocasionen els imperatius de la reconquesta per al marxisme-leninisme de la posició d'avantguarda de la revolució i que sigui la pròpia classe obrera qui hagi de realitzar aquesta reconquesta, com a premisses necessàries de la Reconstitució, consisteixen, en primer lloc, des del punt de vista organitzatiu, intern dels destacaments d'avantguarda, en el necessari **foment de la formació intel·lectual i cultural** dels militants comunistes, per damunt i més enllà dels programes d'iniciació rutinaris amb què s'acostuma a despatxar el compromís formal adquirit amb la ideologia proletària; i, en segon

lloc, des del punt de vista polític, la comprensió de que no existeix ni pot existir cap línia política verdaderament revolucionària si no està construïda des de la formació de l'avantguarda en aquesta ideologia, des de la recomposició de llur discurs teòric revolucionari i des del seu desenvolupament i aplicació mitjançant el debat i la lluita entre les dues línies en el si de l'avantguarda; la comprensió que, en l'actualitat, aquest àmbit, el de **la consciència** –i, per tant, el dels interrogants sobre la seva naturalesa de classe, de la seva coherència interna, etc.– és el centre medul·lar des del que es construeix tota la política proletària. En altres paraules, les qüestions ideològiques i teòriques ocupen, i ocuparan per un temps indefinit, el primer pla. Des que el PCR va dissenyar el seu Pla de Reconstitució (1993), orientat ja per aquest criteri –tot i que, com hem vist i com continuarem comprovant, de manera insuficient–, no hi ha hagut, en tots aquests anys, cap desplaçament polític ni social entre les classes, ni a l'interior de la classe obrera, incloent-hi llurs sectors d'avantguarda, que justifiqui un desplaçament de l'eix entorn del que han de seguir construint-se els projectes polítics revolucionaris (i la impotència política posada de manifest pels últims esdeveniments d'importància protagonitzats per les masses, com les mobilitzacions amb motiu del cas *Prestige* i, sobretot, les hagudes contra la guerra d'Iraq i el 11-M, no fan més que ratificar aquesta tesi). Els problemes teòrics i ideològics que l'avantguarda ha de resoldre en la perspectiva de la Revolució Proletària i del Comunisme configuren aquest eix, de manera que podem dir que, des del punt de vista del moviment proletari general i de la direcció de la seva lluita de classes, ens trobem en un moment d'acumulació **de forces de l'avantguarda**.

Les fonts des de les que extraïem els requisits que necessàriament han de ser complerts per a arribar a l'objectiu de la Reconstitució tenen una doble naturalesa. En primer lloc, es tracta de l'anàlisi de les conseqüències de la liquidació a les mans del revisionisme de la consciència i de tot el desenvolupament assolit pel comunisme (tant com a línia i organització polítiques com des de la perspectiva de l'organització de la nova societat). Els resultats d'aquesta anàlisi conformen el cos central del que fins avui ha estat la nostra activitat (Pla de Reconstitució i *Tesi de Reconstitució*) i els desenvolupaments teòrics i pràctics que n'hem derivat (línia política

i línia organitzativa). En segon lloc, l'anàlisi de la peculiaritats polítiques pròpies del segon cicle revolucionari, sobretot en comparació amb les del Cicle d'Octubre. En aquest àmbit, per bé que ja varem adoptar aquesta teoria del desenvolupament cíclic de la Revolució Proletària Mundial a escala històrica gairebé des del moment que va ser establerta pel Partit Comunista de Perú, en el context de la formulació de la tesi del *replegament* de la revolució peruana després de la caiguda de la direcció del partit en 1990 i del debat entorn de les cartes del President Gonzalo, és ara quan estem prenent consciència –en vista també d'algunes conclusions que ens ofereixen els estudis relacionats amb l'experiència de construcció del socialisme a l'URSS– de la importància de l'anàlisi comparativa de les premisses necessàries per al començament de cada cicle revolucionari. Així, en relació al problema de l'avantguarda, observem que, històricament, davant el Primer Cicle Revolucionari, aquesta s'organitza i configura políticament en períodes relativament curts de temps: a Rússia entre 1895 i 1903, i, en la resta dels països, a través d'actes constituents únics que gairebé sempre es reduïen a l'assumpció –quasi sempre formal– de les *Vint-i-una condicions* de la Komintern. Tal com hem esmentat més amunt, les condicions per a la construcció de l'avantguarda eren radicalment diferents de les actuals, principalment per la posició adoptada per un sector de la intel·lectualitat burgesa cap a la Revolució i per la presència d'un moviment revolucionari a l'ofensiva i d'una organització internacional d'avantguarda (la Internacional Comunista). Aquestes condicions facilitaràn el compliment dels requisits de l'organització del partit d'avantguarda, però fixaran, al seu torn, una determinada concepció de la seva construcció en l'imaginari comunista que ocasionarà tares d'índole estratègica, com l'insuficient delimitació ideològica amb l'oportunisme (el que va afavorir la fàcil recaiguda en polítiques oportunistes), i la raquítica política de formació de quadres entre el proletariat que acompanyava a aquella escassa penetració en els problemes ideològics que estan relacionats directament amb la construcció de l'avantguarda (i que a la llarga afeblirà la posició proletària en la lluita entre les dues línies en el si dels partits comunistes). Doncs bé, a partir d'aquestes constitucions polítiques, els partits comunistes varen passar a plantejar-se directament la

pugna per les masses i la lluita pel poder, entrant en dinàmiques de lluita de classes a gran escala. En aquesta situació, els moments contrarevolucionaris de replegament són considerats com d'acumulació **de forces per a tota la classe**, en particular en lo que pertoca al vincle i influència de l'avantguarda respecte de les masses, i com a capítol especialment important, la lluita de l'avantguarda per preservar els quadres i els principis ideològics i programàtics del partit. En l'actualitat, en canvi, les circumstàncies històriques que preparen el segon cicle revolucionari indiquen que, en llurs prolegòmens, en l'etapa de Reconstitució del partit revolucionari, la qüestió de l'acumulació de forces afecta principalment els destacaments d'avantguarda **organitzats entorn dels problemes ideològics i teòrics del desenvolupament de la revolució i de la construcció del partit**. No es tracta, llavors, d'una tasca **conservadora**, sinó més aviat **creadora**, ja que entre els objectius de la Reconstitució se situa en primer lloc el de **recuperar la ideologia** revolucionària del comunisme i el de **construir quadres** que la restitueixin al lloc que li correspon com a avantguarda dirigent de la Revolució.

En conseqüència, les circumstàncies que rodegen la formació del que en el si de l'avantguarda servirà de base per a la Reconstitució del Partit Comunista, posen de manifest de forma clara el seu rerefons **teòric i educatiu**, és a dir, que els problemes principals a què ens enfrontem tenen predominantment aquest doble caràcter, i que els problemes pràctics que principalment ens assaltaran seran els que estiguin estretament lligats amb la disposició de mitjans i la creació dels instruments necessaris per a solucionar aquells altres problemes. La seva solució, llavors, comportarà l'enfortiment polític de l'avantguarda en general i de la nostra organització en particular, perquè significarà que es va avançant en la tasca de **reconstituir ideològicament al comunisme**, en la comesa del qual i mitjançant els èxits del qual trobarà el militant comunista l'esperó, la inspiració i la iniciativa necessaris per la seva feina –ja que la força de l'avantguarda resideix en la seva ideologia–, així com una font vivificadora per a la seva organització. La nostra ideologia, doncs, amb tota la problemàtica que avui l'envolta, ha de ser, en l'actual situació, el punt de partença i el fi de tota l'activitat principal de

l'avantguarda.

Més autocrítica

La reflexió sobre la nostra trajectòria ens ha obligat, com es veu, a percebre d'una manera més madura i coherent el paper de la ideologia i el caràcter de les tasques que se'n desprenen; però també ens ha obligat a madurar en la percepció del nostre treball pràctic i a sotmetre'l a una severa crítica les conclusions de la qual ens comminen a **rectificar elements fonamentals de la nostra anterior línia de masses**. Aquesta última era el producte de dos tipus d'errors: de mètode i de concepció.

Els **errors de mètode** són els que estan relacionats amb l'anàlisi dels elements dialèctics del procés de Reconstitució en la seva fase actual i que ens havien dut a la separació, al deslligament de fet, entre la nostra activitat teòrica i la nostra activitat pràctica.

En concret, les causes dels errors varen consistir en el fet que, primer, absolutitzàrem la contradicció fonamental que regeix de forma general tot el procés de Reconstitució (l'existent entre avantguarda teòrica i avantguarda pràctica), observant-la no sols com la contradicció principal, sinó com l'única, i considerant els problemes teòrics i pràctics de l'organització de l'avantguarda teòrica com el seu *aspecte principal*, mentre que el treball de masses amb l'avantguarda pràctica passava a un pla *secundari*. En segon lloc, varem assimilar mecànicament les tasques del Pla en la seva fase actual a aquesta dicotomia, dividint-les en *principals* (incloent-hi les **tasques teòriques**: formació, recerca, elaboració, etc.), d'una banda, i *secundàries* (o **tasques pràctiques**: principalment el treball de masses amb entitat superior a la propaganda i als contactes aïllats), per un altre. D'aquesta manera, varem desvincular la unitat orgànica que ha d'existir entre avantguarda organitzada i línia de masses, provocant el divorci entre teoria i pràctica en la nostra política, per mitjà d'un procés d'internalització de l'activitat teòrica i un altre d'externalització de la nostra activitat pràctica. La falta d'una anàlisi del complex dialèctic que és subjacent en el procés de Reconstitució i la reducció d'aquest complex a la seva forma general, a la contradicció avantguarda teòrica-avantguarda pràctica, en la que

l'aspecte secundari es presentava com inassimilable al principal, com extern a ell, perquè, pres en conjunt, com a bloc homogeni, com a avantguarda pràctica *en general*, no satisfieia les necessitats polítiques de l'actual fase de la Reconstitució (en particular, les de naturalesa més teòrica), va conduir que la labor *interna* anés adquirint substantivitat com a tal activitat exclusivament interna, mentre que l'objectiu del treball de masses es percebia cada vegada més com quelcom aliè a les necessitats polítiques més apressants i immediates i, per tant, cada vegada més la seva pràctica era apreciada com a simple *experiència*, a tenir en compte en el futur, quan començarem a abordar les qüestions lligades a la tercera fase de la Reconstitució (vinculació amb l'avantguarda pràctica més integrada en el moviment de masses espontani i elaboració del Programa). La *política necessària*, identificada amb els punts més *teòrics* del Pla, d'una banda, i, per un altre, la pràctica de masses vista cada vegada més com a activitat secundària i experimental, només verdaderament útil quan les demandes teòriques del Pla s'hagueren cobert en les qüestions fonamentals, comportava no sols la separació entre la teoria i la pràctica de la nostra activitat política, buidant de tot contingut la nostra línia de masses, sinó que també va acabar reduint conceptualment la nostra visió del treball de masses sota la forma de treball de masses *en general*, sense matisos, sense capacitat per a agafar les diferències entre els distints sectors de l'avantguarda proletària, que eren percebuts cada vegada més en bloc, com una massa grisa i homogènia. I la concepció cada vegada més consolidada d'una línia de masses aplicada com a treball de masses *en general* va acabar projectant la seva abstracta mediocritat de concepte cap al seu propi objecte: l'obrer mitjà de l'avantguarda pràctica, el militant del moviment de resistència i, en especial, del membre del sindicat amb consciència de classe *en si* es convertia, d'aquesta manera, en el prototip del futur comunista la consciència del qual seria conquerida una cop haguéssim reprès *seriosament* el treball de masses, armats ja amb una teoria revolucionària elaborada (principis i línia, productes principals de les dues primeres fases del Pla de Reconstitució). La nostra línia de masses es va fer inútil per a la Reconstitució, aleshores, com a **línia de masses sindicalista**.

Els errors de mètode en l'aplicació de les directrius de la *Tesi de*

Reconstitució per al compliment del Pla varen ocasionar com a conseqüència **errors de concepció** de la mateixa naturalesa de l'assumpte que dúiem entre mans, i en particular, la manera d'entendre com prospera el curs de la Reconstitució, quins són els mecanismes que la fan viable i que permeten el seu desenvolupament. En concret, no varem copsar correctament la naturalesa de la **mediació dialèctica** en el treball de masses. Aquesta *mediació* implica que no es pot conquerir la consciència de les masses –ni de les masses en general, ni dels sectors de l'avantguarda que actualment constitueixen *les nostres masses*– **directament** des de la ideologia comunista, sinó que es necessita la **intermediació** de determinats factors i d'una determinada pràctica perquè pugui tenir lloc aquesta transformació subjectiva.

La incomprensió de la mediació dialèctica és la forma *filosòfica* que va adoptar l'espontaneïsmes que va començar a dominar el nostre mètode de treball, segons el qual preteníem establir una relació directa, **immediata**, entre la nostra organització com a destacament d'avantguarda ideològica i l'avantguarda pràctica. Aquesta pretensió ens va fe caure en un error d'idealisme, car, en la nostra representació del treball de masses, *varem posar* aquesta avantguarda pràctica **enfront de nosaltres** com a objectiu de la nostra línia de masses, de manera que no sols reduíem totes la contradiccions de l'etapa de Reconstitució a una (avantguarda teòrica-avantguarda pràctica), sinó que també reduíem tota l'atomització organitzativa de l'avantguarda teòrica a la nostra única organització. Fabricàvem forçadament, així, una contradicció artificial (PCR-avantguarda pràctica), amb la que mentalment operàvem de fet en el nostre treball de masses, que per ser espúria no disposava d'una base material que permetés ser objecte de l'anàlisi científic; més aviat, constituïa una antinòmia, una contradicció falsa.

Des del punt de vista del materialisme dialèctic, la mediació significa el reconeixement de la interacció i de la interrelació entre els elements, que res és immediatament igual a si mateix, sinó a través d'allò altre i del seu contrari; la mediació, en definitiva, és el reconeixement de la contradicció⁴. El marxisme, per tant, ens exigeix

4 “Tot el que existeix està en relació, i aquesta relació constitueix la veritat de tota existència. Així el que existeix no és per a si d'una manera abstracta,

un esforç d'anàlisi de les contradiccions i de les interrelacions, i s'oposa a tot espontaneïsmes intel·lectual o polític, com, per exemple, l'*acció directa* anarquista.

Al contrari del que es creu comunament, l'*acció directa* no és una crida a la violència immediata, sinó una espècie de concepte polític que propugna *que els afectats solucionen directament llurs problemes pel seu compte*, la qual cosa implica la negació de tota mediació, de tot intermediari entre la causa del problema i llurs damnificats, incloent-hi la política o tota ideologia *estranya* que, *des de fora*, pugui influir en la seva solució. L'espontaneïsmes àcrata nega, així, qualsevol rol a l'organització política i a la mateixa política (al poder polític) com a instància necessària de l'activitat pràctica revolucionària. Encara més, com nega tota construcció teòrica mediatra, l'anarquisme és intel·lectualment espontaneïsta (fins a l'extrem d'arribar al nihilisme polític, com en el cas de Necháev) i prescindeix de tota aportació que no en sorgeixi del moviment. El comunisme, com a concepció integradora de les grans aportacions del saber universal, és rebutjat com a inspirador polític perquè, com a referent extern, imposa un hiat que separaria al subjecte del camí directe de l'objectiu revolucionari. El comunisme, efectivament, crea una visió científica (materialisme històric i materialisme dialèctic) i, des de l'assimilació de les lleis objectives del desenvolupament de la matèria, construeix els instruments necessaris perquè el subjecte revolucionari pugui, certament, atènyer el seu objectiu d'autoemancipació. Ja des del primer pas, **el de la consciència**, comunisme i anarquisme se separen radicalment: la complexa problemàtica sobre el desenvolupament de la **consciència** del proletariat que planteja el marxisme i que el mena cap a la teoria de l'avantguarda, és rebutjat absolutament per l'espontaneïsmes de l'anarquisme, que confia que el proletariat en el seu conjunt adquirirà consciència **revolucionària** mitjançant la seva experiència econòmica. Lògicament, les divergències entre ambdues escoles s'accentuaran davant qüestions derivades com el partit revolucionari i la Dictadura del Proletariat, instàncies intermèdies que el marxisme

sinó només en allò altre, i en aquest altre està en relació amb si mateix; i la relació absoluta és la unitat de la relació amb si mateix i de la relació amb allò altre.” (HEGEL, G. W. F.: *Lògica*. Madrid, 1971; p. 223 § 135, *Zusatz*).

considera necessàries per a obrir el camí entre el proletariat i el Comunisme.

El marxisme segueix fidelment el significat etimològic de la paraula *consciència*, que es construeix a base de la preposició llatina *cum*, que significa *amb*, i del verb *scire*, que significa *saber*. *Consciència* significa, doncs, *amb el saber*; és a dir, la consciència **no és** el producte **immediat** del reflex de la realitat sobre la nostra ment, com es deduiria de tota concepció del món espontaneïsta com l'anarquista (materialisme mecanicista); al contrari, la consciència és l'adquisició *amb el saber*, **amb la ciència** (*consciència*), de tota percepció de l'experiència. El marxisme, per tant, construeix el seu cos doctrinal i el seu ideari des de la ciència, i el mateix cal dir de tots els seus instruments polítics. Aquesta remissió des del moviment real a la ciència és el procediment pel qual **la ideologia de classe es presenta com la primera mediació necessària** i com la condició de la possibilitat d'aquell moviment real **com a moviment revolucionari**, com a moviment conscient dirigit per una ideologia d'avantguarda. La remissió a la instància ideològico-científica suposa un estranyament des del moviment, una projecció des de si mateix com a moviment espontani que obliga a l'escomesa de qüestions fonamentals no relacionades directament amb la marxa del moviment, però necessàries per a activar llur aspecte revolucionari (reconstitució ideològica del comunisme –aspecte teòric– i construcció de l'avantguarda –aspecte pràctic i organitzatiu–, primer, i Reconstitució del Partit Comunista, després). La ideologia és qui ens ofereix aquesta perspectiva de transformació a llarg termini i qui ens informa del potencial revolucionari del procés social espontani. Per això, per al marxisme, la força política rau en la fermesa ideològica⁵, mentre que l'anarquisme poques vegades dona importància a les representacions ideològiques i se'n remet a les possibilitats del moviment.

La nostra organització sempre va tenir present, des de la seva

5 “L'educació ideològica és la baula clau que hem d'empunyar fermament en el nostre treball per unir a tot el Partit per a la gran lluita política. De no procedir així, el Partit no podrà complir cap de les seves tasques polítiques.” (MAO ZEDONG: *Citas del Presidente Mao Tsetung* (Llibre roig). Pequín, 1972; pàg. 152).

fundació, la importància de la instància ideològico-conscient i de les tasques particulars que comportava. De fet, el pes atorgat a activitats organitzatives relacionades amb aquesta faceta ideològica, com la prioritat de la formació, va ser el primer element diferenciador que ens va separar de la resta de les organitzacions que deien perseguir objectius semblats als nostres. Malgrat això, com ja hem assenyalat, ha estat en l'últim període, davant dels resultats de la nostra experiència, que hem pres consciència que el factor ideològico-conscient té una transcendència encara major en la preparació i desenvolupament de la revolució. D'això en parlarem més endavant amb més detall. Ara, el que ens interessa ressaltar és la importància de la mediació de les instàncies a través de les quals es resol la continuïtat del procés històric revolucionari, amb especial consideració a la primera d'elles, l'esfera ideològica, la reconstitució de la qual resulta imprescindible perquè el comunisme reconquereixi la posició d'avantguarda ideològica, perquè el marxisme-leninisme recuperi la direcció del moviment obrer, però que serà impossible sense l'adquisició de la consciència, dels instruments teòrics necessaris a través de la ciència. Aquesta és una exigència bàsica per a la construcció de l'avantguarda, sense la qual no serà possible l'educació de les masses i, en conseqüència, la ulterior elevació de la segona gran instància medidora en el procés revolucionari, el Partit Comunista. Per contra, tant ens estàvem allunyant d'una comprensió més pregona dels requeriments ideològics i científics (entesos també en la seva dimensió pràctica, educativa) de la consciència revolucionària que anàvem lliscant cap al que precisament nosaltres havíem criticat a d'altres (com el Front marxista-leninista d'Espanya i el Comitè d'Organització). La falsa contradicció (antinòmia) que nosaltres mateixos ens havíem fabricat entre la nostra organització i l'avantguarda pràctica, i que havíem elevat a contradicció principal en l'actual moment del desenvolupament del procés de Reconstitució, ens va conduir a subestimar, de manera inconscient però real, l'obra de liquidació del revisionisme sobre la nostra tradició ideològica, política i organitzativa, i, per consegüent, a sobreestimar l'impacte que la nostra política, **en l'actual grau d'elaboració i aplicació**, pogué exercir sobre la consciència actual dels treballadors que ja posseeixen consciència de classe (*en si*). Varem arribar a pensar que

no hi ha cap baula intermèdia entre el compliment –inclòs el compliment per nosaltres mateixos– de les principals tasques d'elaboració teòrica i l'accés a les masses que conformen l'avantguarda pràctica, i que n'hi havia prou amb el desenvolupament purament **quantitatiu** d'aquesta elaboració teòrica per a donar aquest *salt* cap a la pràctica com a activitat *principal* a partir d'un moment donat.

El nostre limitat grau d'assumpció del marxisme-leninisme i l'abismament pel compliment de les tasques quotidianes ens varen fer perdre la perspectiva i oblidar-nos del sentit profund de lliçons que el leninisme ens va llegar de manera explícita (com la tesi de Lenin que a les masses no se les pot guanyar directament des de la propaganda dels principis del comunisme, sinó que és necessari un **intermediari**, la seva experiència pràctica) i amb les que nosaltres mateixos varem bastir bases polítiques tan importants com la *Tesi de Reconstitució*, que insisteix precisament en les **transicions** necessàries perquè els principis del comunisme puguin ser traduïts i assimilats per les masses. Els successius passos que condueixen des dels **Principis** a la **Línia política** i, des d'aquesta, al **Programa**, constitueixen les successives baules de la cadena que permet l'assimilació del comunisme mitjançant cercles concèntrics cada cop més amplis, els radis d'acció de les quals van incloent gradualment sectors com més extensos de les masses avançades de la classe. Cadascuna d'aquestes transicions, emperò, requereix una anàlisi concreta i una definició de tasques teòriques i pràctiques, així com un vincle entre elles, una línia de masses. El nostre error, derivat de la separació en la nostra ment dels problemes teòrics i pràctics de la Reconstitució com a problemes *principals* i *secundaris*, ens va dur a la falsa concepció que aquestes transicions es mantenien i resolien, sempre i en les qüestions fonamentals, en el pla de la teoria, i que no hi existia lligada cap activitat pràctica *de masses* important, excepte, com a màxim, en arrambar l'última transició a la recerca de l'avantguarda pràctica i del Programa revolucionari. Tanta pressió exercia –i exerceix– sobre les nostres consciències la mentalitat sindicalista, la falsa idea que només hi ha un treball de masses real, *vertader*, que ja plantejàvem impacientment com a tasca la reeixida preparació de la tercera fase de la Reconstitució (la fase “político-pràctica” de

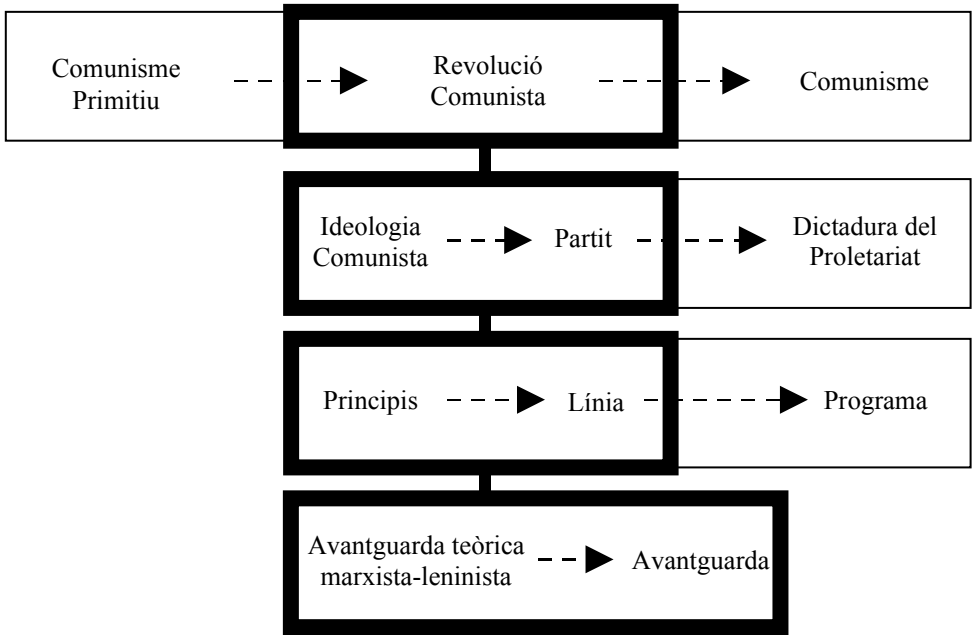
guanyar a l'avantguarda pràctica). Desitjosos d'abordar el treball més familiar per a nosaltres –el treball braç a braç amb les masses– teniem posada la mirada més en el futur que en el present, i amb semblant actitud intel·lectual descuidàrem l'anàlisi de les peculiaritats de l'etapa en què ens trobàvem realment. Ara hem degut rectificar en aquest punt i esforçar-nos per canviar la nostra visió sobre l'ordenament i interrelació de les contradiccions que estan en la base del procés de Reconstitució, abandonant principalment la idea que l'obrer mig del sindicat, l'obrer amb consciència sindical, ha de ser l'objectiu polític immediat del nostre treball de masses. La tasca més urgent des dels interessos d'una línia de masses correcta, és a dir, des de la perspectiva de la recuperació de la unitat entre teoria i pràctica en el nostre treball polític, és la de definir i concretar el cercle d'avantguarda immediat que hem de guanyar per a la causa de la Reconstitució i del comunisme, així com l'entorn i els mitjans necessaris per a això. Igualment, hem de considerar en el futur –també en nom d'aquesta unitat– a aquests cercles objectiu de la nostra línia de masses simultàniament com a **objecte i subjecte de les tasques del Pla de Reconstitució**.

Pel seu caràcter científic, el marxisme-leninisme no pot ser assimilat de forma espontània ni directa pel proletariat. Igual que la resta de les ciències, pot ser comprès en primera instància per determinats elements individuals que hi estan especialment predisposats, però requereix d'una sèrie d'instruments quan del que es tracta és que formi part de la classe, que sigui incorporat a llur moviment. Aquests *instruments* són els **mitjans** a través dels quals el marxisme-leninisme es va adequant conceptualment al llenguatge i a la recepció intel·lectual de cada cop més i més sectors bàsics de les masses proletàries. És quelcom de semblant al que succeeix –si se'ns permet el símil– amb la cadena alimentària. Aquesta es regeix pel principi d'organització de les espècies amb vista a una escala predadora en la qual cadascuna d'elles s'alimenta de l'anterior i serveix, al seu torn, d'aliment a la següent. La dialèctica que regula la cadena tròfica es basa en la contradicció entre matèria orgànica i matèria inorgànica, és a dir, el cicle de transformació de l'una en l'altra. En aquest cicle, els minerals (calci, fòsfor, ferro, etc.) i altres substàncies bàsiques imprescindibles per a la vida són transformades en matèria orgànica

gràcies al mecanisme de fotosíntesi de les plantes; quan els vegetals són ingerits pels animals herbívors, aquests metabolitzen aquelles substàncies gràcies a la forma orgànica en què es presenten; i de la mateixa manera succeeix quan l'herbívor és caçat pel carnívor: aquest assimilarà els materials bàsics necessaris per a la vida de l'única forma que l'hi és possible, o sigui, **no directament, sinó per mitjà de** la fisiologia de l'herbívor. Quelcom de semblant ocorre amb la ideologia proletària: no pot ser assimilada directament per la classe **sinó mitjançant** la seva assumpció per part de llurs sectors més avançats culturalment i teòrica, dels que va apoderant-se gradualment i des dels que va eixamplant la seva influència a sectors cada vegada més amplis i cada vegada més lligats amb els estrats més profunds de la classe, recorrent aquesta espècie de *cadena alimentària* del comunisme a través de les baules de la qual els principis *purs* del marxisme-leninisme es van *metabolitzant* fins a fer-se comprensibles per a la gran majoria de les masses proletàries per mitjà d'un escalafó successiu de problemàtiques, inquietuds i reivindicacions. En aquest procés, el marxisme-leninisme **comença** resolent els problemes teòrics fonamentals que requereix la pròxima represa del moviment obrer com a moviment revolucionari (**reconstitució ideològica**), recuperant el seu caràcter d'ideologia d'avantguarda sobre la base de la lluita ideològica i política contra les formes oportunistes de resoldre aquests problemes, derrotant-les i incorporant a les seves files el millor de les seves *masses*, llurs elements honests i vàlids per a la continuació del procés de **construcció de l'avantguarda proletària**. És d'aquesta manera com la nostra línia de masses, dirigida a la conquesta d'aquests cercles teòricament avançats de la classe (*avantguarda teòrica*), els observa com a **objectiu** polític precisament per a incorporar-los com a **subjectes** de la Reconstitució.

Més endavant desentranarem el sentit de tots aquests aspectes nous que han anat sorgint en la nostra visió del procés de Reconstitució. Ara, per a acabar d'exposar el problema de la *mediació* i de donar una idea general del paper que juga en un procés com és el de la Revolució Proletària, exposarem de manera general, ja enfora de tota consideració particular sobre la forma més o menys incorrecta que la nostra política ho va tractar, el sentit que adquireix des de la

perspectiva històrica del procés social. Ens ajudarem per a això del diagrama següent:

En el nivell superior està resumida la història de la Humanitat, que, des de cert punt de vista, pot ser interpretada com el pas de la societat sense classes, però en estat de necessitat (*Comunisme Primitiu*), a la societat sense classes en estat de llibertat (*Comunisme*). Però aquest pas no pot donar-se sinó **mitjançant** la societat de classes, el principal expedient del qual és el desenvolupament de les forces productives, i que hem resumit en la locució *Revolució Comunista*, perquè en aquesta es presenten concentrades totes les contradiccions de la societat de classes que han de ser resoltes abans d'assolir-se la fase històrica superior. D'alguna manera, llavors, la història de la Humanitat pot ser considerada com un simple **intermedi** cap a un estadi en què la Humanitat pugui desenvolupar-se plena i lliurement, desembarassada

ja de les servituds de l'escassetat i la desigualtat. En realitat, no seria sinó el que el mateix Marx definia com “la prehistòria de la Humanitat”.

Però la *Revolució Comunista* requereix un altre interval. Es tracta de la construcció d'aquells instruments necessaris per a realitzar-la. La Història i la Revolució, certament, la fan les masses, però **no directament**, sinó **a través d'aquells** instruments. Els veiem representats en el segon nivell, i al seu voltant ens hem centrat principalment en tractar la insuficient comprensió del concepte de *mediació dialèctica* en el nostre treball com a organització. Els instruments a què ens referim són la *Ideologia*, el *Partit Comunista* i la *Dictadura del Proletariat*; però hem subratllat el pas del primer al segon perquè, igualment, la transformació de la *Ideologia* en *Partit Comunista* requereix un altre interval polític amb les seves tasques específiques dedicades a la reformulació i reafirmació dels *Principis* del comunisme i la seva concreció en *Línia* política i, després, en un sentit més pregon, en *Programa* revolucionari. D'aquesta forma arribem a l'últim nivell, en el que, per dir-ho així, ens trobem ara mateix: l'entremig necessari per a resoldre els problemes teòrics i pràctics de la **reconstitució ideològica del comunisme i la construcció de la seva avantguarda**, problemes la solució dels quals es troba dins del camp de la lluita entre les dues línies duta a terme a tots els nivells pels marxistes-leninistes contra els corrents de distint pelatge que orienten o pretenen orientar al moviment proletari, i la solució dels quals se'ns presenta com a premissa necessària perquè el comunisme pugui transformar-se en l'ideologia d'avantguarda del proletariat.

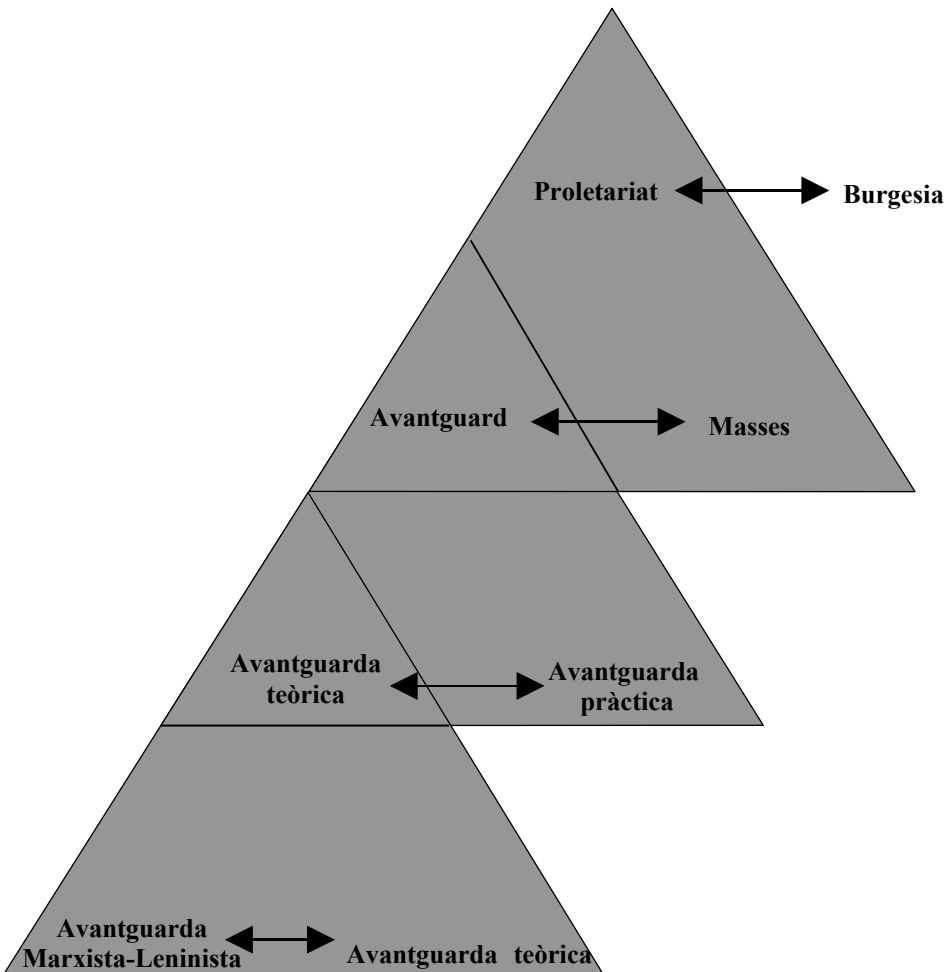
En resum, el marxisme conté l'exigència que tota empresa dirigida a l'emancipació de la Humanitat en el Comunisme realitzi constantment l'esforç crític d'analitzar la naturalesa dialèctica del procés en tots i en cadascun dels seus moments a fi de dilucidar **els mitjans** que la seva continuïtat requereix com necessaris.

El sistema de contradiccions en el procés de Reconstitució

La complexitat dialèctica que és subjacent en el procés de Reconstitució no pot ser reduïda a una única contradicció, i, molt menys, ser aquesta escindida en llurs elements per a designar un paper *principal* a l'un sobre l'altre. I, tanmateix, en els fets, nosaltres varem exercir ambdues operacions, com ha estat esmentat. Amb això, trencàrem amb el materialisme dialèctic, car, en primer lloc, no es tractava de dilucidar l'aspecte principal i el secundari de la contradicció, sinó de discernir en el procés la contradicció principal de **les** contradiccions secundàries; i, en segon lloc, discorriem erròniament en **separar** els dos aspectes de la contradicció –un com a *principal* i un altre com a *secundari*–, és a dir, en contemplar-la a l'estil metafísic del *dos fan un*, en lloc del mode dialèctic de *l'un es divideix en dos*. En aquest sentit, hem de recordar que la *Tesi de Reconstitució* demostra que, perquè hi hagi moviment revolucionari (al nivell que sigui, prepartidista o ja amb Partit Comunista), és necessari el vincle entre l'organització d'avantguarda i les masses (línia de masses). La qual cosa suposa que no pot haver-hi separació entre els dos aspectes de la contradicció (avantguarda-masses), sinó que el treball de masses es concep i aplica **en funció de** les tasques necessàries per a l'organització de l'avantguarda **i per al** compliment de les seves tasques. El prioritari, doncs, és **definir el contingut d'aquestes tasques** en cada moment o en cada fase de la Reconstitució, la manera **d'organitzar llur compliment** i el **sector del proletariat sobre el qual ens anem a recolzar** per a realitzar-les. Cal que l'avantguarda romangui atenta a cada canvi del contingut de les tasques al llarg del procés a fi de reajustar les relacions organitzatives i els vincles amb les masses que cada moment exigeixi. Aquesta vigilància exclou tot dogmatisme i tota concepció estàtica dels diferents elements que juguin un paper en la Reconstitució, i nosaltres varem caure en el dogmatisme quan valoràrem unilateralment les *principals* tasques polítiques actuals només des del punt de vista de la nostra organització d'avantguarda, sense cap relació **orgànica** amb les masses, i quan valoràrem unilateralment el sistema de contradiccions del procés de Reconstitució.

Mao deia que “*en el procés de desenvolupament de tota cosa gran hi ha nombroses contradiccions*”⁶. És el que denominarem, per al cas que ens ocupa, **sistema de contradiccions**, la caracterització del qual cobra ara la major importància de cara a la superació dels errors d'anàlisis comesos que ens han conduït per camins polítics infructuosos. Com ja sabem, la *Tesi de Reconstitució* diu que la contradicció que regeix el desenvolupament del procés de Reconstitució del Partit Comunista és la que es dóna entre l'*avantguarda teòrica* i l'*avantguarda pràctica*. Aquesta definició és correcta en general perquè posa al centre del procés llurs elements fonamentals, la unió de la teoria i la pràctica, la idea de **fusió** del comunisme amb el moviment obrer; però dóna per suposada la superació d'altres contradiccions relacionades amb la **reconstitució ideològica de l'avantguarda**. Aquesta *reconstitució* té un contingut principalment **teòric** i els problemes polítics que l'acompanyen són els que ara reclamen la nostra atenció. En tot cas, forma part del sistema dialèctic que organitza i jerarquitzza les contradiccions que donen carta de naturalesa al procés de Reconstitució. Oferim a continuació gràficament aquest sistema en llurs elements i graus principals:

6 MAO TSE-TUNG: *Obras escogidas*. Madrid, 1974. Tom I, pág. 345.

Mao deia, també, que “*per a descobrir l'essència del procés de desenvolupament d'una cosa, cal descobrir la particularitat de cadascun dels aspectes de cada contradicció d'aquest procés*”⁷. En l'esquema es troben reflectits, a primera vista, l'ordre de les contradiccions que participen en el procés reconstituent, en primer lloc, i les relacions internes fonamentals que s'hi estableixen, de

⁷ *Ibidem*.

manera que la seva posició en el sistema ens facilitarà el descobriment de “la particularitat de cadascun dels aspectes de cada contradicció”, que demana Mao.

L'organigrama està construït de dalt baix en ordre de menor a major immediatesa des del punt de vista de la necessitat i possibilitat de desenvolupament i solució de cadascuna de les contradiccions del sistema. Està format per l'acoblament d'unitats triangulars superposades els vèrtexs de les quals mostren un element dialèctic la posició del qual determina la seva relació interna amb tot el conjunt d'elements del sistema.

Començant per dalt, observem un mòdul triàdic compost per una base en què se situa la contradicció *avantguarda-masses* i, en l'alçària, l'altra protagonitzada pel *Proletariat* i la *Burgesia*. Aquesta última, la *Burgesia*, queda fora del sistema (per això no es inclosa en cap triangle), perquè es tracta d'un sistema que descriu les contradiccions **en el si de la revolució** en la seva etapa històrica pre-revolucionària: es tracta del sistema de contradiccions que l'avantguarda ha de resoldre i superar, com a condició prèvia al gran enfrontament obert entre les classes principals de la societat moderna. El sistema, doncs, descriu –com s'expressa gràficament en el diagrama– les contradiccions que hi ha dins o que estan darrere del proletariat com a classe revolucionària. La contradicció *proletariat-burgesia* només pot resoldre's amb la **Revolució Proletària**; però, abans, el proletariat ha d'anar solucionant successivament les contradiccions fonamentals –de baix a dalt en l'esquema– que l'habilitin com a classe madura per a iniciar la guerra revolucionària contra la burgesia. El *Proletariat* com a entitat política, per la seva banda, es desenvolupa en funció de la contradicció *avantguarda-masses* (que hem situat en la base del triangle superior), que es resol amb la **construcció del Partit Comunista** (és a dir, el període revolucionari que va des de la constitució del Partit a la Dictadura del Proletariat, quan aquell emprèn tasques pròpies d'aquesta fase de la revolució com ara la construcció del Front Únic, de l'Exèrcit Roig amb masses pertanyents a d'altres classes o la construcció del Comunisme). Aquesta és la contradicció fonamental que explica la naturalesa del partit proletari (Partit Comunista), i és l'adient tractament de la unitat dels seus dos aspectes contradictoris el que

permetrà el desenvolupament polític del proletariat com a classe revolucionària. Finalment, la posició dels diferents elements dialèctics a la cúspide del dibuix ens informa que no és la lluita entre el proletariat i la burgesia el problema central en aquesta etapa del procés revolucionari (la *Burgesia* queda fora del sistema), sinó la lluita per resoldre els diferents problemes que estan relacionats amb la contradicció *avantguarda-masses*, i, sobretot, els que afecten al seu aspecte principal, l'*Avantguarda*. En concret, es tracta de les qüestions relacionades amb l'establiment dels **vincles** necessaris per a aconseguir la unitat d'aquesta contradicció en forma de procés revolucionari, per a la qual cosa **la lluita de classes es desenvolupa principalment en el si de la classe obrera entre l'avantguarda i l'oportunisme, el reformisme i el revisionisme** que pretenen impedir l'acostament polític i organitzatiu entre les masses del proletariat i la seva avantguarda revolucionària.

Les qüestions que envolten l'avantguarda són, en general, les que centren l'atenció del comunisme en l'actual període. Per aquesta raó, l'*Avantguarda* ocupa el vèrtex superior del següent mòdul triangular. La contradicció que, al seu interior, determina la seva essència és la que es dona entre *Avantguarda teòrica* i *Avantguarda pràctica*; per això, aquesta contradicció ocupa la base d'aquest segon triangle. El desenvolupament i la solució d'aquesta contradicció estan lligats al **procés de Reconstituïció del Partit Comunista**, que és el període que la nostra organització considera com a preàmbul necessari a l'existència del partit de nou tipus proletari i al seu ulterior procés de construcció. L'aspecte principal d'aquesta contradicció és l'*Avantguarda teòrica*, i són les qüestions relacionades amb la recuperació i consolidació d'aquesta avantguarda les que han de ser solucionades per a preparar la seva fusió amb l'*Avantguarda pràctica* en forma de Partit Comunista. Per aquesta raó, aquella ocupa la capçalera de l'última contradicció, la que està en la base de tot el sistema: la contradicció entre *Avantguarda marxista-leninista* i *Avantguarda teòrica No marxista-leninista*.

Una de les principals conseqüències del balanç de l'últim període polític de la nostra organització ha estat, precisament, la presa de consciència de l'existència i de la importància de la contradicció entre l'*Avantguarda teòrica marxista-leninista* i l'*Avantguarda*

teòrica No marxista-leninista. Una de les causes principals dels nostres errors va ser passar per alt aquesta contradicció i centrar la nostra atenció en les contradiccions superiors del sistema, sobretot la immediatament superior (*Avantguarda teòrica-avantguarda pràctica*) que, vista en perspectiva, presideix el procés polític de Reconstitució, per la culminació del qual hem apostat i en la realització de la qual hem dipositat tots els nostres anhels. Per aquesta causa erràrem en la valoració de les condicions i possibilitats de resolució d'aquesta contradicció. En no realitzar una anàlisi adient del seu aspecte principal (*l'Avantguarda teòrica*) no descobrirem que al seu si hi ha una sèrie de contradiccions que és necessari desenvolupar. Aquestes contradiccions es poden resumir en la dialèctica que ha de desenvolupar-se entre l'avantguarda marxista-leninista i aquells sectors de l'avantguarda teòrica que proposen concepcions, idees i tesis polítiques que hi pugnan. La solució d'aquesta contradicció és la **reconstitució del comunisme com a ideologia d'avantguarda del proletariat**. Només quan el marxisme-leninisme aconsegueixi hegemonitzar la ideologia i la política de l'avantguarda teòrica del proletariat, aquesta podrà dirigir-se a la conquesta dels sectors de la classe que encapçalen les seves lluites de resistència i el seu moviment espontani (avantguarda pràctica). Són, per tant, els problemes teòrics i pràctics que planteja la lluita entre les dues línies a l'interior de l'avantguarda teòrica els que han de centrar, a partir d'ara, la nostra atenció més immediata, perquè és la contradicció entre *Avantguarda marxista-leninista* i *Avantguarda teòrica No marxista-leninista* la **contradicció principal** del sistema dialèctic en què es troba detingut actualment el procés de Reconstitució. Damunt caracteritzem el *moment actual* des del punt de vista de la nostra organització (aprofundiment en la formació en l'ideologia comunista –i que fem extensiva a tots els destacaments d'avantguarda que s'autoproclamen marxistes-leninistes) i des del punt de vista del proletariat en general (acumulació de forces de l'avantguarda). Doncs bé, ara podem afegir, també, que, des del punt de vista de l'avantguarda –o, si es vol, del moviment comunista–, ens trobem davant un moment on és crucial la implementació i el desenvolupament de la **lluita entre les dues línies en el si de l'avantguarda teòrica per l'hegemonia del marxisme-leninisme**.

La reconstitució del marxisme-leninisme en la posició d'avantguarda ideològica del proletariat no és, en absolut, un problema exclusivament teòric. Molt al contrari, només pot ser fruit de l'èxit en aquesta lluita entre les dues línies. Per això, seria contraproduent separar els aspectes teòrics dels pràctics en l'actual moment polític. No hem de deixar-nos enganyar pel sentit vulgar, col·loquial, de les paraules. Que l'actual etapa plantegi problemes relacionats principalment amb qüestions teòriques de la revolució no significa que no existeixi cap pràctica de masses que ens ajudi en la tasca. De la mateixa manera, la paraula *pràctica* no ha de vincular-se únicament –com hem fet gairebé sempre– amb l'activitat entre les masses del moviment pràctic, espontani; també **hi ha una línia de masses per a resoldre els problemes de l'avantguarda teòrica**, que no n'és altra que els vincles que el marxisme-leninisme ha d'establir amb la resta de l'avantguarda teòrica. Es tracta, en última instància, de superar aquest vici a què els nostres errors ens havien conduït de separar radicalment la nostra activitat teòrica de la nostra activitat pràctica, vici del què ja hem parlat; es tracta, tot plegat, de restituir la unitat dels dos aspectes de la contradicció, que la nostra anàlisi ha definit com a principal, com a forma concreta i actual d'unitat teoria-pràctica. Aquesta unitat implica redefinir les tasques principals i el caràcter i l'objectiu del treball de masses que s'ha de dur a terme per aconseguir-les. En altres paraules, el que se'ns presenta ara com el problema fonamental és el d'aclarir políticament i organitzativa l'essència i les formes dels vincles, en el si de l'avantguarda teòrica, entre el marxisme-leninisme i la resta d'aquesta avantguarda i la línia de masses necessària per a elevar-los a les posicions revolucionàries.

El mecanisme del desenvolupament de la contradicció principal ja l'hem descrit anteriorment: es tracta d'anar plantejant lluita entre les dues línies i vincles organitzatius amb els cercles de l'avantguarda teòrica de manera successiva per a anar avançant, des d'aquells amb plantejaments més generals i abstractes i de més llarg abast des del punt de vista dels interessos de la Revolució Proletària, cap a aquests altres les inquietuds dels quals van acostant-se més als problemes relacionats amb les necessitats del moviment pràctic. En aquest cas, quan parlem de *cercles de l'avantguarda teòrica* no ens referim a

organitzacions concretes –per bé que sigui sota aquesta forma com ens els trobarem en la realitat–, sinó al grau de proximitat que cada conjunt de **problemes** teòrics guarda en relació amb les necessitats de la reconstitució ideològica del comunisme, sent l'avantguarda marxista-leninista el punt de referència entorn del que es nuclegen i articulen aquestes necessitats. Així, el primigeni nucli marxista-leninista anirà conquerint gradualment aquests cercles, resolent els problemes teòrics que plantegen des de la lluita entre les dues línies i incorporant-los a la causa de la Reconstitució des de la seva línia de masses. Aquesta és la forma que adquireix la unitat teoria-pràctica en el moment present i atès el caràcter de la contradicció principal que impulsa ara el procés cap al Partit Comunista. El nostre treball pràctic o el nostre treball de masses, per tant, no ha d'assemblar-se al típic treball al sindicat, tot i que probablement el sindicat sigui, en algun moment, un dels llocs on calgui anar a la recerca d'alguns d'aquests cercles d'avantguarda. Però això no ha de confondre'ns fins al punt de deixar-nos portar per la inèrcia de l'activitat pròpia del sindicat i perdre de vista la nostra comesa i la nostra perspectiva, com ens ha ocorregut fins ara. Precisament, un dels prejudicis que amb més afany hem de combatre de cara al nostre futur treball de masses és la nostra **mentalitat sindicalista**. No hi ha dubte que la tradició revisionista en què ens hem educat i en la que la majoria de nosaltres ha militat durant molts anys, practicant i absorbint formes de treball utilitaristes que ens varen ensenyar més a prostrar-nos davant la marxa del moviment obrer que a preparar-nos per a convertir-nos en la seva avantguarda, ha deixat una empremta pregona en la nostra concepció de la política i del treball de masses, concepció que pot resumir-se com a *sindicalisme*, *obrerisme*, *economicisme* o qualsevol altre concepte que indiqui **espontaneïsmes polític**. I aquest llast l'hem estat arrossegant fins aquí, contribuint amb això a agreujar les deficiències del nostre treball. Cal, doncs, posar les mesures per a combatre aquesta herència i reprendre l'esperit leninista en la labor de la construcció de quadres, en la perspectiva de la creació dels tribuns i dirigents que necessita la Revolució Proletària.

Però no podem finalitzar aquest punt referit a l'anàlisi de les contradiccions que directament pertoquen a l'avantguarda proletària

sense fer al·lusió, encara que només sigui breument, a la relació existent entre aquest sistema que determina de manera immediata les tasques més apressants de l'avantguarda, les tasques de la Reconstituïció, i el sistema de contradiccions que impliquen directament a les masses, el que regeix la marxa real, material, de la lluita de classes: el sistema compost per la contradicció *capital-treball*, la contradicció *països imperialistes-països oprimits* i les contradiccions *inter-imperialistes*. Aquest sistema es caracteritza, en l'actualitat, perquè la contradicció principal és la que es desenvolupa entre els països imperialistes i els països oprimits, mentre que les altres dues estan atenuades, sobretot perquè la dialèctica capital-treball no supera el pla de la lluita de classes econòmica, a causa de l'hegemonia que deté el reformisme en el moviment obrer, d'una banda, i que, de l'altre, el sistema de relacions internacionals està configurat de manera unipolar, està dominat per una sola potència hegemònica (és per això que és absolutament fals posar en primer pla la contradicció inter-imperialista, car no hi ha altres centres ni blocs d'aliances imperialistes que puguin competir amb la superpotència econòmica i militar ianqui, ni estem davant un període de preparació d'una nova guerra imperialista mundial –com defensa erròniament un sector del moviment comunista internacional– sinó de col·lusió entre potències). Per la seva banda, la relació entre el sistema mundial de contradiccions i el sistema de contradiccions de la classe obrera revolucionària es caracteritza perquè es desenvolupen de manera paral·lela, sense gairebé contacte mutu, sense vincles que permetin la influència d'aquest sobre aquell. Aquest divorci no és sinó la suprema expressió de l'escissió que preval en el si de la classe proletària entre la seva avantguarda i les masses. Només des de la solució del conglomerat de contradiccions que conformen el procés de constitució de la classe obrera en classe revolucionària podrà elevar-se l'antagonisme entre capital i treball fins al nivell polític revolucionari de la lluita de classes; i només d'aquesta manera recuperarà aquesta contradicció el protagonisme del procés social, i serà entorn del seu eix que es desenvoluparan i es resoldran les altres contradiccions de la nostra època. D'aquesta manera, també, amb el retorn al primer pla de la dialèctica capital-treball (la lluita de classes entre la burgesia i el proletariat), es trobarà l'ocasió per a posar

novament i millor de relleu la forma concreta que millor expressa i des de la que millor es pot resoldre la contradicció general que presideix tot el desenvolupament del capitalisme i al propi capitalisme com a mode de producció: la que s'aguditza cada vegada més entre el progressiu caràcter social de la producció i la forma privada d'apropiació⁸.

La reconstitució de la ideologia proletària

Un dels problemes centrals en la tasca de reconstitució de la ideologia proletària és la **construcció de quadres** i, en primer lloc, l'esclariment de la naturalesa política del militant comunista. En la mesura que l'aspecte principal de la contradicció principal en l'actual fase del procés de Reconstitució ens obliga a centrar la nostra atenció en l'actual estat de l'avantguarda marxista-leninista, la definició del seu component individual i dels requisits que ha de complir com a portador i defensor de la teoria d'avantguarda cobra la major importància. Si una cop reconstituït el Partit Comunista el problema del militant individual passa a un segon pla, en quedar subsumit en una entitat superior com és la col·lectivitat orgànica del partit (car, precisament, la seva existència pressuposa que ja s'han resolt els problemes a què aquí i ara nosaltres ens enfrontem i que estarà establert el correcte mecanisme d'integració del militant), en l'etapa de Reconstitució la formació del membre d'avantguarda, del dirigent proletari o del quadre comunista, resulta crucial com a pilar bàsic del

8 “Els mitjans de producció i la mateixa producció s'han fet essencialment socials. Però se sotmeten a una forma d'apropiació que té com a pressupòsit la producció privada per individus, en la què cadascú posseeix el seu propi producte i el porta al mercat. En aquesta contradicció que dona al nou mode de producció el seu caràcter capitalista *es troba ja en germen tota l'actual col·lisió*. Com més es va estendre el domini del nou mode de producció en tots els camps decisius de la mateixa producció i per tots els països econòmicament importants, reduint la producció individual a unes restes irrellevants, *tant més violentament va haver de sortir a la llum la incompatibilitat entre la producció social i l'apropiació capitalista*.” (ENGELS, F.: *La subversió de la ciència per el señor Eugen Dühring* ('Anti-Dühring'). Barcelona, 1977; pàgs. 281 i 282).

destacament d'avantguarda marxista-leninista. Mentre que aquest destacament no constitueix encara l'organisme polític proletari qualitativament superior, com a col·lectiu és encara en gran part suma de voluntats, i, per tant, l'actitud i l'aptitud individuals adquireixen el major relleu. La **transformació de la voluntat comunista individual en consciència revolucionària** es converteix en una de les tasques més importants i urgents per a l'enfortiment de l'avantguarda marxista-leninista i per a l'èxit de la seva lluita per la reconquesta de la posició d'avantguarda ideològica del proletariat.

En aquest sentit, els elements heretats de l'estil de treball revisionista que encara arrosseguem, junt amb la deriva sindicalista en la nostra línia de masses, ens han obligat a rememorar els termes de la polèmica de Lenin amb els *economistes* i els menxevics sobre el caràcter del membre del partit. En 1902, en el seu *Què fer?* i enfront de la proposta de practicar el sindicalisme com a activitat principal dels membres del partit que presentaven els *economistes*, Lenin va defensar que calia “*fer dels militants socialdemòcrates dedicats a la labor pràctica líders polítics*”⁹, i va insistir en el fet que “*la nostra missió no consisteix a propugnar que es rebaixi al revolucionari al nivell del militant primitiu, sinó a elevar aquest últim al nivell del revolucionari*”¹⁰; l'any següent, en el II Congrés del partit obrer de Rússia, Lenin va tornar a enfrontar-se contra els qui volien rebaixar la qualificació política dels militants revolucionaris. Aquesta vegada

contra el líder menxevic Mártoev i amb motiu de l'article 1er dels Estatuts, que definia el membre del partit, va inquirir a l'assemblea si considerava que qualsevol vaguista o qualsevol garlaire podrien ser considerats membres del partit. D'alguna manera, nosaltres ens trobem, ara, davant una disjuntiva semblant; d'alguna manera, se'ns han presentat com inajornables en la seva solució els interrogants relatius a **què** entenem per *militants d'avantguarda* en funció de les actuals necessitats de la Reconstitució, els líders pràctics o els quadres formats íntegrament en tots els aspectes, teòrics i pràctics, de la direcció proletària?, i de **com** eduquem aquesta avantguarda, amb la perspectiva àmplia del procés històric d'emancipació del

9 LENIN, V. I.: *Obras completas*. Moscou, 1981. 5ª edició. Tom 6, pàg. 91.
10 *Ibidem*, pàg. 134.

proletariat, o en l'immediatesa del treball pràctic?, eduquem a l'avantguarda a l'escola de l'estrateg o a la del líder dirigent d'una vaga?.

Georg Lukács, destacat comunista hongarès, va dir en una ocasió que, per a la seva generació, la figura de Lenin havia suposat una autèntica revelació des del punt de vista del model de dirigent revolucionari. I no ens ha d'estranyar, perquè Lenin és el primer gran dirigent revolucionari que adopta la posició de **l'estrateg** en la direcció política de la lluita de classes proletària. Efectivament, des de 1830, el cap revolucionari era el capitost de l'estret cercle conspiratiu i clandestí i el líder de barricada. Ni tan sols el partit obrer més potent i organitzat d'Europa, el partit socialdemòcrata alemany, va poder oposar una altra alternativa a aquest tipus de lideratge llevat del tribú parlamentari. Lenin, per contra, representa el líder de les masses en moviment, al cap dels centenars de milers i dels milions d'obriers en acció, dibuixa a la perfecció el perfil necessari del dirigent de les vastes masses que la revolució proletària posa en moviment. A diferència del líder de barricada, que només pot dirigir una acció militar, que s'hi identifica i que fa dependre tot el decurs de la lluita d'aquesta sola acció, reduint amb això tota la capacitat, intensitat i profunditat del moviment polític al marge que puguin atorgar unes poques maniobres tàctiques, Lenin, per contra, aplica a la direcció del moviment una perspectiva estratègica, és a dir, el mètode de combinar accions tàctiques en funció de l'objectiu estratègic, subordinant sempre aquelles a aquest i utilitzant absolutament tots els mitjans possibles, polítics i militars, en relació amb cada fase del moviment. Lenin ens va ensenyar que no pot haver-hi un vertader mètode de direcció de la classe si no es combat la tendència espontània a contemplar la lluita de classes des de la perspectiva de l'instrument tàctic que estiguem utilitzant en cada moment: la tendència al sindicalisme o, en general, a l'economicisme quan tractem de guanyar-nos a les masses als fronts de resistència i de construir el Front Únic; la tendència al parlamentarisme quan obrim el front de la lluita de classes al parlament burgès; la tendència al militarisme quan declarem oberta la guerra contra el capital, etc.

Si se'ns permet utilitzar el paral·lelisme amb l'art de la guerra, podem dir que Lenin significa, per a l'art de direcció política

proletària, la cúspide que per a la història militar va suposar la figura del comandant de l'exèrcit de la Unió durant la Guerra de Secessió nord-americana (1861-1864), Ulysses S. Grant. Fins a les guerres napoleòniques, la guerra va estar dominada pel concepte tàctic. Baldament, a diferència d'Alexandre, Napoleó no intervingués personalment en la batalla i romangués a la rereguarda, el cors s'ubicava en una posició des de la qual observava el camp de batalla i dominava tot el decurs de les operacions. Així, la comandància participava directament en la batalla, amb la qual cosa les maniobres tàctiques constituïen l'element principal de la manera de conduir la guerra, per això aquesta gairebé sempre depenia del desenllaç d'una batalla. Però Grant transforma aquest concepte de la guerra invertint la relació estratègia-tàctica en atorgar a la primera la funció principal. D'aquesta manera, Grant comença incloent en la balança del poder militar aquells factors externs que són la base de la forma de vida d'una nació, començant per la seva potència industrial i llurs recursos humans; i, en segon lloc, posa l'accent en la logística necessària perquè el potencial material de la nació serveixi de suport permanent d'una enorme i poderosa màquina de guerra. El camp de batalla és, doncs, l'últim punt de l'atenció de la comandància militar. De fet, Grant se situa sempre a la rereguarda de les batalles, sense establir contacte físic amb el front, operant en funció d'informes que el tenen assabentat de l'estat de tots els fronts. La batalla en curs se subordina al pla general militar: la guerra ja no depèn d'una sola batalla, sinó de tot un conjunt d'operacions que persegueix atènyer un únic objectiu estratègic. El nou concepte de la guerra es corresponia amb les condicions de la nova era que s'obria pas amb el capitalisme industrial, l'expressió més pura i avançada del qual estava esdevenint, i no per casualitat, precisament en el mateix sòl que la forma més avançada de conducció de l'art militar.

Traduint els termes militars als de la polèmica política de Lenin amb els menxevics, es tracta d'adoptar la tàctica-pla enfront de la tàctica-procés que defensaven aquests. D'aquesta manera, concloem que el líder bolxevic representa un estadi superior de desenvolupament, semblant a l'assolit per Grant en l'art de la guerra, en els mètodes de direcció política de la lluita de classes del proletariat. I aquest ha de ser el model en el qual inspirar-nos a l'hora

d'abordar les qüestions relacionades amb la formació comunista i l'elevació dels nostres militants al nivell del revolucionari, a l'hora d'escometre la tasca de la construcció dels futurs quadres dirigents del proletariat. Cal, doncs, educar estratègs, no caps militars de barricada, ni sindicalistes, organitzadors de vagues o agitadors (el desenvolupament del moviment ja procurarà que les pròpies masses destaquin, en el moment necessari, caps d'aquests tipus); hem d'eleva-nos en la nostra formació fins a situar-nos a l'alçaria que exigeix aquest salt qualitatiu que històricament va posar en primer pla **l'estratègia sobre la tàctica** en l'art militar, **la revolució sobre la vaga** al terreny de la lluita de classes del proletariat, i **el Partit sobre el Sindicat** (o el partit obrer de vell tipus) en el de la seva organització.

Ès en aquest sentit que Lenin insistia en el seu *Què fer?* que el bon dirigent revolucionari no és el “*secretari de tradeunió*”¹¹, que orienta la lluita econòmica dels treballadors, car no es tracta únicament de la contradicció capital-treball. Per contra, a l'obrer només se'l pot dotar de consciència política de classe –deia Lenin– des de l'esfera “*de les relacions de totes les classes i sectors socials amb l'Estat i El Govern, l'esfera de les relacions de totes les classes entre si*”¹², i afegia: “*si [el revolucionari] és partidari, no sols de paraula, del desenvolupament polifacètic de la consciència política del proletariat, ha 'd'anar a totes les classes de la població*”¹³. El quadre d'avantguarda, doncs, ha d'eleva-se fins a la perspectiva superior que li permeti observar i estudiar **des de dalt** tot l'escenari de la lluita de classes, i combatre tota tendència que empenyi cap a la perspectiva *del moviment pel moviment*, la perspectiva **des de baix** que impedeix una contemplació completa de tots els esdeveniments relacionats amb la pugna entre les classes. Tanmateix, aquell *eleva-se* requereix prèviament certa *talla intel·lectual*, una actitud mental que d'alguna manera ha de ser adquirida, perquè no és innata, no és *espontània*; requereix una preparació, un entrenament, una instrucció que capaciti al quadre comunista per a l'educació i la direcció revolucionària de les masses.

11 *Ibid.*, pàg. 86.

12 *Ibid.*, pàg. 84.

13 *Ibid.*, pàg. 87.

En els últims temps, la burgesia ha deixat constància que té molt present la importància de la qualificació dels quadres per a la direcció del desenvolupament social. No hi ha dubte que, en aquesta qualificació, juga un gran paper la formació cultural i la instrucció en el saber, i tant més per al proletariat per quant la seva consciència es construeix –com ja hem dit– des de la ciència. Sens dubte, la normativa promulgada per l'anterior govern del PP, la Llei Orgànica d'Universitats (LOU), llei que restringeix l'accés de les masses a l'educació superior, i la Llei Orgànica de Qualitat de l'Ensenyament (LOCE), que les allunya de la possibilitat de rebre una formació cultural integral, promovent l'especialització prematura –i, a ser possible, purament tècnica i pràctica– de l'alumnat, persegueixen com a fi precisament obstaculitzar la relació del proletariat amb la cultura, i amb això, entebancar el desenvolupament de la seva consciència com a classe i la construcció dels seus quadres polítics. Amb aquestes lleis¹⁴, la burgesia ens està dient que s'estima més que els futurs dirigents del proletariat es formin al sindicat i en el moviment pràctic de masses i que la Universitat no influeixi en absolut en aquesta formació; ens està dient que formem quadres d'agitadors abans que de propagandistes, que conreem dirigents pràctics i no teòrics, que formem tàctics, no estratègics; en definitiva, està induint a la classe obrera a educar llurs dirigents en la solució dels seus problemes immediats i no en la comprensió dels problemes globals de la transformació social i de la direcció d'aquesta transformació, en l'elevació cap a la perspectiva revolucionària, fins al punt de vista del comunisme, aquest punt de vista que Marx i Engels ja varen exigir que expressés “*els interessos del moviment en*

14 Encara que la reforma de la LOCE, promoguda pel PSOE i que serà aprovada a la tardor d'enguany, ha llimat els caires més retrògrads de la Llei (derogació dels itineraris en l'ensenyament secundari i caràcter voluntari de l'assignatura de Religió), alentint la tendència que imposa el capital cap a l'especialització en l'aprenentatge que el PP volia accelerar, s'ha de veure fins a quin punt el nou partit en el poder anul·larà l'abast d'aquesta normativa ultra-reaccionària. En tot cas, només serà una qüestió de grau: el PSOE va ser qui va introduir la LOGSE, a finals dels 80, quan ja s'havia demostrat –per exemple, a França– que provocaria un deteriorament en la qualitat de l'educació pública.

llur conjunt”¹⁵. L'ofensiva de la burgesia contra la participació de les masses en i de la cultura coincideix, precisament, amb un moment en què els destacaments més avançats del proletariat comencen a replantejar-se els problemes relacionats amb el paper de la ciència en la formació de la consciència de la classe i en el de la construcció de llurs quadres dirigents des d'una perspectiva àmplia i integral, no economicista, i els relacionats amb el vincle existent entre la cultura i la reconstitució ideològica del comunisme. Potser es tracti d'una casualitat, però per desgràcia coincideix amb una conjuntura de replegament i afebliment proletari i de fortalesa de la burgesia. El que sí que és clar, almenys per a la burgesia –i ha de començar a estar-ho també per a nosaltres–, és la importància que per a la lluita de classes en general té la qüestió de **quina** classe posseeix el saber i els ressorts educacionals necessaris per a difondre-la, i entre **qui** està disposada a fer-ho; el que és clar, també, és que aquesta és una batalla de classe crucial, d'importància estratègica, el resultat de la qual dependrà en gran part el futur èxit a llarg termini de la Revolució Proletària.

No sols de l'actualitat de la lluita de classes extraïem lliçons que ens indiquen la importància de la preparació de quadres com a condició per a dotar a tot futur moviment de masses d'un caràcter revolucionari, també la història ens assenjala en la mateixa direcció. Sense anar gaire lluny, algunes conclusions derivades de la nostra anàlisi de la Revolució d'Octubre ens mostren com pot ser de decisiu **que les masses aprenguin**, ja durant el capitalisme, el màxim possible sobre el maneig i direcció de les forces productives com a requisit d'independència de la classe i com a primer pas per llur aprenentatge en la futura gestió i direcció de tota l'economia social. Concloïem que aquest ensenyament havia de ser portada en el seu moment a la nostra política sindical en la forma de les reivindicacions concretes que facin possible aquell objectiu. Doncs bé, per què no aplicar aquesta lliçó al problema de conjunt de la direcció **política** de la classe obrera, tant abans com després de la conquesta del poder?, és que, potser, no cal **aprendre a ser dirigit?**, és que la direcció del Partit, la direcció de les masses per aquest i, posteriorment, la direcció de tota la societat no exigeixen,

15 MARX y ENGELS: *Op. cit.*, pàg. 35.

en cadascuna d'aquestes etapes, el domini de certes tècniques de direcció, no requereix coneixements que no es poden adquirir de forma espontània, sinó mitjançant l'aprenentatge per l'estudi i l'experiència?

La mateixa idea de *preparació*, d'*aprenentatge*, relacionada amb la tasca primordial de la construcció de quadres com a mitjà per a l'enfortiment de l'avantguarda marxista-leninista i de la seva posició en la lluita entre les dues línies en el si de l'avantguarda teòrica, ens informen que la naturalesa del punt de partença en què hem de situar-nos és essencialment **teòrica**. Endemés, ho confirma l'objectiu que ens hem marcat en definir les qualitats del quadre comunista seguint el model que representa Lenin, les qualitats de l'estrateg. Però, en quin sentit ha de ser entès això? Per descomptat, en el d'allunyar-nos de l'aprenentatge pràctic, dels ensenyaments de les lluites *a peu de carrer*. Hem de combatre tota proposta o tota tendència que afavoreixi el conreu de la pràctica enfront de la teoria, que comporti l'educació política a l'escola de la pràctica, de l'organització i del treball quotidià (practicisme) enfront de l'educació a l'escola de l'estudi teòric i de l'elevació intel·lectual del militant; hem de combatre tota actitud teòrica o pràctica que condueixi a la infravaloració del paper de la teoria en la formació dels quadres comunistes i que impliqui la minusvaloració de tot esforç, individual o col·lectiu, per elevar culturalment i ideològica als militants d'avantguarda. Però també cal combatre la idea de la formació teòrica en el sentit purament formal, que la instrucció dels comunistes consisteixi en un agregat indiscriminat de dades i de coneixements. En absolut. Es tracta de formar en i des de la ideologia proletària, en i des del marxisme-leninisme, però **no entès com a filosofia política, sinó com a concepció del món**. L'objectiu consisteix en el fet que els comunistes acabin assumint el marxisme-leninisme com *Weltanschauung* (concepció del món), que és la forma vertadera de concebre la ideologia proletària, superior a la forma tradicional –fins i tot podríem dir, *espontània*– d'aprehendre'l que va ser dominant durant la major part del Primer Cicle Revolucionari, el comunisme entès gairebé exclusivament com a teoria política. Aquesta suposa una pràctica reduccionista de tot el ric complex ideològic del marxisme-leninisme, i condueix a tindre'n una

concepció unilateral. Precisament i amb tota probabilitat, una de les causes de fons de la derrota del proletariat en aquest cicle calgui cercar-la en aquest dèficit ideològic. Si més no, és possible com a explicació en la mesura que part dels problemes varen procedir de la incapacitat ideològica per a donar respostes polítiques concordes amb les noves situacions històriques que presentava el procés de transformació de la societat.

El predomini de la concepció estreta del marxisme com a filosofia política va ser un cas general durant tot el Cicle d'Octubre dins del moviment comunista internacional. La causa fonamental residia en que els partits comunistes es varen fundar sempre sobre una base programàtica i sota una tutela externa (la Internacional Comunista). Fins i tot molts dels desenvolupaments ideològics del principal partit d'aquell moviment, el partit bolxevic –que sí es va formar i es va desenvolupar en virtut de la solució de debats teòrics de profund calat– es realitzen, sobretot després de la mort de Lenin –tot i que també, en part, sota la direcció d'aquest–, en funció de problemes conjunturals, problemes que, a més, es resolen moltes vegades d'una manera insatisfactòria des del punt de vista de la relació entre la superació d'aquestes determinades conjuntures polítiques i les exigències a llarg termini del moviment cap al Comunisme.

Exemples d'aquests problemes resolts de manera insuficient, i que aquí només apuntem en aquest últim sentit, són: la qüestió del capitalisme d'Estat –l'economia estatalitzada– en la societat de transició, que va quedar en l'aire en el X Congrés del partit bolxevic i que, per al XV, ja havia desaparegut com a problema quasi per art de màgia, en identificar-se capitalisme d'Estat amb socialisme o, si es prefereix, estatització amb socialització dels mitjans de producció; l'irresolt debat sobre la manera de conduir la transformació de les relacions socials al camp rus, a partir de 1924 (es va considerar un escrit últim de Lenin titulat *Sobre les cooperatives*, com *el pla leninista de col·lectivització del camp*, quan, d'una banda, era només un text de reflexió destinat per al debat i no una proposta de resolució d'aquest, i, per un altre, no atenia a tots els aspectes del problema –com, per exemple, la lluita de classes al camp); l'insuficient desenvolupament de la teoria del *Socialisme en un sol*

país com a resposta a les necessitats del progrés de la Revolució Proletària Mundial a partir de la segona meitat de la dècada dels 20, que va alimentar una marcada tendència al nacionalisme (social-xovinisme) en el partit comunista soviètic i la seva desviació cap a la *teoria de les forces productives*; la renúncia a la independència política del comunisme per mor d'una aliança a qualsevol preu contra el feixisme amb la socialdemocràcia i el liberalisme (tàctica referendada pel VII Congrés de la Komintern); la subordinació de la ciència als interessos de la política fins a manipular els resultats d'aquella i tergiversar l'essència del marxisme (*cas Lysenko*, en Biologia, *cas Kozyrev*, en Astrofísica), etc. Tots aquests debats estan referits al cas soviètic i, encara que mai se'ls hi acaben de trencar els llaços amb les necessitats de fonamentació teòrica que tot desenvolupament exigeix com a premissa, sí es percep una marcada tendència al predomini d'allò conjuntural, a resoldre interessadament en funció de les necessitats immediates de la línia política o de l'estat de coses vigents.

Si això succeïa en l'organització d'avantguarda del moviment comunista internacional, molt més accentuada es presentava aquesta tendència al reduccionisme polític de l'anàlisi marxista en els *partits germans*, on moltes vegades es limitaven simplement a traduir al seu interior els resultats polítics dels debats que havien tingut lloc en el si del partit comunista soviètic.

En l'Estat espanyol, per la seva banda, a aquestes peculiaritats comunes al moviment general se'n uneixen d'altres particulars degudes a les pròpies condicions de l'evolució socioeconòmica i política del país, i, en particular, a l'escàs arrelament que en el moviment obrer va tenir sempre el marxisme. Primer, per l'hegemonia de l'anarquisme durant l'època de l'AIT; després, quan a Europa el socialisme d'inspiració marxista acaba per hegemonitzar el moviment obrer (baldament gairebé sempre d'una manera més formal que real), perquè l'Estat espanyol va quedar al marge d'aquest procés. Efectivament, quan, a mitjan segle XIX, Julián Sanz del Río, intel·lectual amb predicament entre els sectors progressistes que tenien influència en l'incipient moviment obrer, va visitar Alemanya, nació amb una efervescent tradició filosòfica, amb la intenció de cercar una filosofia que pogués emmarcar els projectes polítics de la

burguesia revolucionària, es va trobar que dues escoles hi estaven de moda entre les elits intel·lectuals: el socialisme (sobretot, Hess, Weitling i l'escola del *vertader* socialisme) i el krausisme. Va triar aquesta última corrent de pensament i la va introduir a Espanya, prestant posteriorment les bases teòriques del discurs polític d'alguns sectors d'oposició al sistema de la Restauració i del reformisme liberal de finals del segle XIX i del primer terç del XX. En l'època en la que Sanz del Río va estar pensionat pel govern espanyol a Alemanya, ni el marxisme hi havia encara arrelat com corrent alternativa del socialisme, ni en l'Estat espanyol el desenvolupament del proletariat era prou important com perquè la intel·lectualitat avançada fóra sensible a les seves necessitats teòriques. A Espanya encara no s'havia consumat la revolució burgesa, i ni tan sols havia entrat encara en escena el partit democràtic (tot això s'esdevé abans de la Gloriosa Revolució de 1868). Amb tot, i ja que la frontera pirinenca romanía impermeable a la penetració de qualsevol influència del socialisme francès, es va perdre una bona ocasió per a haver creat primerencament una escola de pensament socialista a Espanya que haguera facilitat la creació de condicions culturals per a la posterior recepció del marxisme. Al contrari, va florir el pensament humanista i personalista que dipositava en l'educació de l'individu tota esperança de renovació. Quan en l'Estat espanyol es varen crear el primer partit i el primer sindicat obrers (en 1879 i 1888, respectivament), en l'ambient intel·lectual de l'època el marxisme no hi era present seriosament. La influència del reformisme i de la ideologia burgesa va ser, en conseqüència, massa important en la fundació d'aquests òrgans del ja sòlid moviment obrer en l'Estat espanyol. De fet, el marxisme mai constitueix l'única font d'inspiració per a la política del PSOE (Guesde influeix més que Marx en l'elaboració teòrica i política del partit en les seves primeres etapes), i quan la seva ala esquerra s'escindeix per a formar el PCE, ho fa més en virtut dels esdeveniments que havia provocat a l'escenari internacional un esdeveniment com la Revolució d'Octubre, que com a fruit d'un procés intern de delimitació política i ideològic. Posteriorment, només durant conjuntures històriques d'auge de la lluita de classe del proletariat el marxisme recupera el seu paper protagonista al prosceni polític espanyol: durant la II

República i en el tardofranquisme el marxisme es col·loca com a referència de primera línia per als sectors d'avantguarda de la societat i per al moviment obrer; no obstant, en ambdues ocasions es presenta en el seu aspecte esbiaixat de pensament polític: alimenta els programes d'innombrables grups i partits, però les seves línies polítiques no se sostenen sobre una sedimentada tradició filosòfica que haguera familiaritzat amb la concepció del món marxista a promocions d'intel·lectuals i a generacions de dirigents obrers. Aquesta fallada ocasionarà greus conseqüències quan en la Transició sigui derrotada l'opció rupturista (ja de per si, enfocada al mode petit-burgès), i amb la monarquia parlamentària vagi desapareixent gradualment tot aquest moviment polític revolucionari, rastre rere el qual no en quedarà absolutament res del discurs proletari.

Fet i fet, en l'història contemporània de l'Estat espanyol el marxisme no va arrelar mai com a escola de pensament, i la seva història política tot just va deixar testimoni. El fet que aquí no puguem esmentar a cap Kautsky, Labriola o Plejánov, diu prou per si sol del paper que les idees de Marx hagin pogut jugar en l'orientació del proletariat espanyol en la seva lluita de classe, pobre en el terreny polític i nul en el teòric. Amb això no volem insinuar que una de les tasques actuals hagi de ser la d'implantar el marxisme com a escola filosòfica a Espanya. En absolut. Potser en els prolegòmens de la primera gran onada de la Revolució Proletària Mundial cabés certa autonomia entre la lluita teòrica i la política. El monopoli gairebé exclusiu del coneixement en mans de la intel·lectualitat permetia que determinats individus resolgueren les qüestions de fons més teòriques, mentre que el partit s'ocupava de l'agitació i de la propaganda. Però des del moment que el partit de nou tipus leninista s'ha convertit en el punt de partença per a l'inici de la pròxima onada revolucionària, aquesta *divisió del treball* ja no pertoca. Ara, és amb el Partit Comunista com a centre que el proletariat escomet la lluita de classes en els tres nivells que va descriure Engels: econòmic, polític i teòric. Ja no té sentit parlar del marxisme com a filosofia i del marxisme com a línia o programa polític de forma separada. Si ho distingíem en la petita valoració històrica sobre la vigència del marxisme en el moviment obrer internacional durant el Primer Cicle Revolucionari, era perquè, a més de constituir un fet, ens permetia

explicar les raons del reduccionisme polític a què va ser sotmès el pensament de Marx de manera generalitzada en el món i exagerada en l'Estat espanyol. Però el nou cicle de la Revolució Proletària pressuposa superada la dicotomia intel·lectualitat burgesa-moviment obrer que va caracteritzar al Cicle d'Octubre i, per tant, també la tendència a l'autonomització de la direcció de la lluita en les diferents esferes de la confrontació social. Al contrari, totes s'articularen entorn del Partit. Tanmateix, això comporta el repte d'assumir el marxisme com a totalitat, com a cosmovisió, com *Weltanschauung*. La conservació dels vincles i interrelacions existents entre els diferents plans de la lluita de classes permetrà majors garanties en la cohesió ideològica entre els fonaments teòrics i les resolucions polítiques i una més profunda visió crítica que permeti en tot moment l'adequació de la línia política a les necessitats del desenvolupament real de la societat, sense hipotecar el futur revolucionari per les necessitats polítiques del moment, per molt apressants que aquestes ens semblin.

L'obligació que actualment ens imposen les tasques relacionades amb la Revolució Proletària d'assumir el marxisme-leninisme com un tot, com a concepció del món, no significa que la política hagi deixat de ser el terreny decisiu de la lluita de classes, en general, i que la Reconstitució del Partit Comunista hagi deixat de ser la tasca política més urgent per al proletariat conscient, en particular. Per contra, la política continua sent l'expressió concentrada de la lluita de classes i el punt que permet la transició de la crítica social a la pràctica social, lloc d'assentament necessari, per tant, per a l'obra de transformació del proletariat. Però que la política sigui el principal i la lluita pel poder polític el verdaderament important és una cosa, i una altra ben diferent considerar que és en termes polítics com es resolen totes les formes de la lluita de classes o que sigui el punt de vista de les necessitats de la política en curs les que dominen les anàlisis dels problemes que planteja la lluita de classes. El domini del criteri de *la política per la política* ha demostrat que genera una tendència al pragmatisme i al tacticisme massa perillosa. La manera de superar-la és adoptant el punt de vista global que ens permeti emmarcar cada moment en el procés en què està inclòs, mantenint sempre la perspectiva de l'objectiu final; i aquest punt de vista només

ens el pot aportar el marxisme-leninisme com a cosmologia.

Bildung und Wissenschaft: la universitat obrera

La construcció de bons quadres dirigents i l'assumpció, per la seva banda, del marxisme-leninisme com a concepció del món són dos dels pilars bàsics imprescindibles per a la comesa de reconstituir la ideologia comunista. Però, com formar aquest tipus de militant comunista, de quins instruments necessitem dotar-nos per a això?. Com es tracta d'educar, de formar, la primera cosa que necessitem és **instrucció** (*Bildung*), però instrucció **en la ciència** (*Wissenschaft*). En aquest moment, les necessitats de la lluita del marxisme per reconquerir la posició d'avantguarda teòrica són diferents de les que requerien altres moments històrics com, per exemple, la Rússia dels debats entorn del II Congrés del POSDR. En aquell moment, com diria Lenin, la baula de la cadena a la qual era necessari agafar-se era la fundació d'un periòdic revolucionari per a tot Rússia. Avui, per a nosaltres, aquesta baula és diferent, o, més ben dit, correspon a les necessitats pròpies d'una etapa distinta, anterior, del procés. En la Rússia de 1903, l'obra de lluita i delimitació amb altres corrents polítics, per bé que no consumada, ja feia temps que havia estat iniciada pel marxisme revolucionari, i era diferent l'estat d'ànim de les masses, en ple moviment ascendent des de 1895 –moviment que culminaria amb la revolució de 1905–, mentre que nosaltres encara ens trobem en els inicis d'aquella lluita, tot just restablerts de l'atordiment que ens va provocar l'última derrota del proletariat internacional. I què dir de l'estat d'ànim actual de les masses! Si cap al 1903 els marxistes revolucionaris russos havien de cobrir l'últim tram de la seva lluita de desemmascarament dels corrents polítics oportunistes de l'època, per a passar immediatament a la conquesta dels elements més conscients de les masses proletàries, d'aquí la importància de l'òrgan central de premsa, nosaltres hem de remuntar-nos encara més, quan els marxistes russos –per continuar el paral·lelisme amb l'experiència russa–, encapçalats per Plejánov, varen iniciar la lluita contra els populistes (anarquistes) almenys a partir de 1883. La nostra primera i principal tasca, en aquests moments, és semblant. També **hem de combatre** l'oportunisme

polític, el que planteja a les masses falses vies revolucionàries i el que només els ofereix una sortida reformista. Però com l'estat de liquidació de la consciència marxista és sever –quelcom pel que no varen passar els nostres homòlegs russos–, també hem de **preparar-nos per a aquest combat**. Per aquesta raó, la baula de la cadena a la qual hem d'agafar-nos és diferent, no respon a tasques la naturalesa de la qual correspondria a les que pugui complir un periòdic o la propaganda política en general, sinó amb tasques de caràcter més *elemental*: formar quadres marxistes-leninistes, educant-los en la teoria i en la lluita entre les dues línies contra l'oportunisme.

Instrucció i ciència són els elements clau que ens permetran crear bones bases i bones condicions per a la construcció de quadres comunistes. Però hem d'entendre aquestes paraules en un sentit particular. Per això, per a designar-les, hem utilitzat els vocables corresponents en alemany, perquè en aquesta llengua presenten connotacions semàntiques que varen adquirir, sobretot en un determinat període històric, connotacions que matisen el significat d'aquestes paraules en el sentit que nosaltres volem subratllar. Efectivament, quan a partir de la liquidació del Sacre Imperi per Napoleó s'apodera d'Alemanya una febre reformadora, barreja d'Il·lustració i de ressentit nacionalisme, i els sectors emergents de la societat germànica pertanyents a les noves classes mitjanes, vinculades més amb les professions liberals que amb la indústria, pretenen dirigir, amb el permís de l'aristocràcia, els canvis necessaris per a situar a Alemanya al nivell de les necessitats del món modern que s'havia gestat a partir de la Revolució Francesa –que ni tan sols la Restauració sobrevinguda amb la derrota de Napoleó havia pogut deturar–, apareix la idea de la necessitat que la renovació espiritual i moral d'Alemanya i la seva reforma política fóra encapçalada per una nova elit cultural de líders formats per al govern del país: els homes de *Bildung*. *Bildung* significa instrucció, educació; però a diferència del terme homòleg *Erziehung*, que denota assimilació passiva de coneixements, la paraula *Bildung* indica autoformació, comandament d'un mateix en el conreu del saber, recerca del coneixement, autodesenvolupament cultural. Aquest element actiu deixa traslluir una predeterminació conscient a l'hora d'iniciar una labor educativa, és a dir, la consciència que aquesta labor és només un mitjà per a

atènyer un fi predeterminat, la qual cosa resulta fonamental a l'hora de definir el caràcter de la formació ideològica i cultural del quadre comunista, perquè educar en termes de *Bildung* suposa la capacitat crítica necessària que permetrà la seva autoformació permanent. El sentit de la paraula *Bildung* presenta, doncs, davant nostre, un nou repte: el d'**ensenyar a aprendre**. Si, a més, el contingut principal d'aquest aprenentatge es correspon amb la concepció del món proletària, llavors haurem posat els fonaments per a edificar vertaderes consciències revolucionàries.

Igual que per a la mesocràtica elit intel·lectual alemanya de principis del segle XIX l'educació entesa com *Bildung* implicava una idea de funcionalitat, que una sàvia autodirecció cultural habilitava per a la direcció política (enfront de les pretensions fundades en el naixement i la posició social pròpies de la tradició de l'època), de la mateixa manera la formació intel·lectual del dirigent proletari no ha d'entendre's en termes d'erudició acadèmica, de recerca del *saber pel saber*, sinó en els del **coneixement del món com a condició per a la seva transformació**. Per a dir-ho d'una manera més immediata, relacionada amb la política pràctica, i amb les paraules de Lenin, la instrucció en termes de *Bildung* dels militants comunistes els permetrà “*dirigir totes les manifestacions d'aquesta lluita múltiple, [i] que sàpiguen, en el moment necessari, 'dictar un programa positiu d'acció'*”¹⁶ en cadascun dels fronts de la lluita de classes en el què tinguin encomanades tasques revolucionàries. L'autonomia intel·lectual que el dotarà de la capacitat de servir-se pel seu compte i de saber enfrontar-se als reptes nous que plantegi la lluita de les masses, tant des del punt de vista teòric com a pràctic, principalment en la tasca d'aplicar i traduir creativament la línia política revolucionària en cadascun d'aquests fronts, permetrà al quadre comunista exercir d'avantguarda i, a través d'ell, al Partit la direcció efectiva del moviment de masses (qüestió a tenir en compte i de vital importància quan s'escometi la tercera fase de la Reconstitució: el treball entre les masses per a conquerir a l'avantguarda pràctica). L'autonomia intel·lectual que acompanya a la idea de *Bildung* no ha d'entendre's en el sentit petit-burgès de *llibertat de crítica*, sinó en el de capacitat crítica adquirida com a condició *sine qua non* per a

16 LENIN: *Op. cit.*, pàg. 91.

exercitar una activitat d'avantguarda conscient. De la mateixa manera, la idea de *Bildung*, tot i que posa èmfasi en l'iniciativa y l'activitat individual en la formació, no pretén prescindir –i en el nostre cas no ha de prescindir– de l'aprenentatge col·lectiu i de l'experiència pràctica. El que pretén remarcar és la idea de **formació permanent**, fora fins i tot (o, més ben dit, *sobretot*) del marc de l'activitat organitzativa, la idea de la continuació de la formació *per altres mitjans*, pels propis mitjans, la idea de reflexió permanent sobre el món a la llum del marxisme i sobre el marxisme a la llum d'aquest món, d'amarar-nos d'esperit crític i d'afany d'aprendre per a comprendre, d'amarar-nos de la idea que el moviment permanent de la realitat exigeix de nosaltres un aprenentatge constant i un esforç intel·lectual individual permanent, exigeix de nosaltres, en definitiva, exercitar la *Bildung*.

La relació entre l'aspecte individual i el col·lectiu de l'aprenentatge ha estat plantejada per nosaltres de manera prou unilateral fins ara. En considerar l'assumpció col·lectiva dels materials de formació com la forma *vertadera* d'assimilació, hem acabat entenent que també es tracta de l'*única*, la qual cosa és fals. Naturalment, des del punt de vista del debat, síntesi i elaboració de la política del dia a dia el marc col·lectiu d'activitat intel·lectual és el principal; s'esdevé de la mateixa manera quan es tracta d'assimilació de la millor i més completa forma possible qüestions i temes teòrics concrets relacionats directament amb el pensament marxista o amb les necessitats de la seva política. Però en aquest terreny estem parlant del que l'organització aborda des del punt de vista de les necessitats teòriques o polítiques més immediates o peremptòries, ja es tracti de dotar els militants dels elements teòrico-conceptuals imprescindibles per al coneixement del marxisme-leninisme, ja de la seva aplicació pràctica. Resta, tanmateix, oblidada –o, si més no, pendent– una qüestió de fons fonamental, a saber, que l'assimilació mental de la concepció del món marxista-leninista és un prolongat i larvat procés de sedimentació intel·lectual, i, a més, en primera instància, **un procés individual**. El context formatiu col·lectiu és important com el més adient úter de gestació del marxista individual en tant que guia intel·lectual i en tant que entorn des del que vincular la formació teòrica de l'individu amb les necessitats pràctiques del moviment real

de la lluita de classes (necessitats que són la vertadera base material dels problemes en la solució teòrica de la qual ha de participar el comunista com a individualitat intel·lectual); però això no pot substituir –i, en part, nosaltres hem estat víctimes d'aquest error– l'originalitat de l'experiència individual en l'estudi del marxisme-leninisme, o en l'assimilació particular de la concepció del món proletària. En general, nosaltres no hem sabut conscienciar els camarades sobre la importància de llur experiència personal com a estudiants de la doctrina comunista. De fet, l'etapa de preparació individual dels temes d'estudi prèvia a les reunions de formació (etapa col·lectiva) ha estat infravalorada i, fins i tot, en molts casos suprimida. Com resultat hem convertit l'estudi en una formalitat i al nostre mètode d'estudi, de fet, en un mètode passiu d'educació (*Erziehung*) en el que la generalitat dels camarades s'han limitat a escoltar i a intentar comprendre les idees i comentaris dels altres més informats prèviament. En aquesta situació, hem reproduït inconscientment i involuntàriament l'esquema que precisament volíem superar amb el Programa de Formació: la separació entre el militant comunista i la ideologia comunista, en general, i, en particular, la separació entre els qui coneixien quelcom de marxisme-leninisme i els qui no en coneixien res (amb tot el que això pot repercutir en l'organització des del punt de vista de la reproducció de la divisió burgesa del treball manual i intel·lectual).

El problema d'una actitud activa davant la formació (*Bildung*) adquireix, per tant, la major importància a partir d'ara. I aquesta actitud només pot venir de la conscienciació en que l'aspecte individual de l'educació acompanya en importància a l'aspecte col·lectiu. De fet, són complementaris. En primer lloc, perquè l'assimilació del marxisme-leninisme com *Weltanschauung* no pot reduir-se a l'aprenentatge d'unes tesis filosòfiques o polítiques. Aquí, la sentència d'Heràclit ens resulta del tot pertinent: per a saber una cosa no n'hi ha prou amb haver-la après¹⁷; o sigui, *aprendre no és saber*. Aprendre una sèrie de principis, tesis ideològiques o polítiques, o llegir uns quants llibres marxistes importants no

17 “No entenen els més les coses amb les quals es topen, ni malgrat haver-les après les coneixen, però a ells els hi sembla.” (*Filòsofos presocràtics*. Barcelona, 1995; pàg. 133).

significa que s'hagi assimilat el marxisme com a concepció del món. Per a això és necessari estudiar en el ple significat de la paraula, reflexionant i reunint amb sentit crític els nostres coneixements fins al punt d'amarar-nos de l'esperit de la ideologia, de familiaritzar-nos amb llur particular enfocament de la realitat. A més, és important no limitar l'interès de la nostra formació a la doctrina político-filosòfica marxista-leninista pròpiament dita, sinó ampliar-ho a totes les vessants de la realitat i de la ciència (*Wissenschaft*) en virtut de la vocació integradora i del punt de vista global que el marxisme-leninisme projecta sobre el món. L'esforç **individual** per amalgamar tots aquests continguts cognitius en un bloc homogeni i únic, en una cosmovisió, des de la perspectiva crítica marxista, contribuirà en gran manera a la forja de ments portadores de la cosmologia proletària. Els resultats d'aquest esforç individual poden i han de contrastar-se col·lectivament –baldament no des d'un rigorós ordre del dia, sinó en la mesura que les necessitats pràctiques obliguin a oferir aquests resultats en funció de problemes concrets–, de manera que aquestes ments proletàries individuals vagin configurant a poc a poc una *ment col·lectiva* –aquest estimat **intel·lectual col·lectiu**– com a vertader suport i propagador d'aquesta nova concepció del món.

Però mentre aquest procés acompanya paral·lelament al procés de Reconstitució, des del punt de vista de les nostres necessitats immediates com a destacament d'avantguarda ideològica, hem de trobar un nou equilibri entre els aspectes individual i col·lectiu de la instrucció del militant comunista. En aquest sentit, és important assenyalar que compartir una mateixa concepció del món no significa professar un pensament únic. En tant que individus limitats, la concepció del món proletària només pot ser representada parcialment en les consciències dels comunistes. Aquesta limitació exigeix certa complementació dels diferents graus i maneres d'assumpció individual del marxisme-leninisme. Serà així, si més no, fins a la culminació de la Reconstitució. Però el que sí que perdurà –fins i tot en el si del Partit Comunista– serà la importància d'aquesta diferència i desigual assumpció individual de la concepció del món proletària des de la perspectiva del desenvolupament teòric del comunisme. Certament, és en el llarg termini on la contribució individual al desenvolupament ideològic del proletariat adquireix el

seu vertader relleu. Si en la immediatesa és el context col·lectiu el determinant per a la resolució dels problemes teòrics i pràctics del moviment des de l'aplicació de l'esquema *unitat-crítica-unitat*, a la llarga és l'aportació nova (individual) davant un problema nou el que permet aquest desenvolupament ideològic-polític en termes qualitatiu, quan precisament les premisses conceptuals des de les que s'operava no permeten enfrontar-se correctament a aquests problemes nous i és necessari trencar-hi, *revolucionar-les*, plantejar en tota la seva dimensió l'element central d'aquella dialèctica del desenvolupament polític-ideològic del comunisme, la crítica, la *lluita*. I la capacitat interna de l'organisme polític per a recórrer al nou per a enfrontar-se a la novetat prové, precisament, de la diferenciació i riquesa de matisos, de les diferents *versions* del pensament en què ha anat assimilant-se individualment **una mateixa** concepció del món. Aquesta diversitat, per dir-ho d'alguna manera, compleix la funció que la variabilitat genètica de les espècies en la Naturalesa: garantir la seva adaptació i evolució. L'aportació d'elements individuals parcials i innovadors en la solució dels problemes pràctics de la revolució i la seva assimilació col·lectiva i integrada en la lògica del discurs ideològic de classe és la manera com es desenvolupa el Partit Comunista des de la perspectiva de la contradicció individualitat-col·lectivitat en l'esfera intel·lectual. Però, d'altra banda, en aquest àmbit l'individual no podrà substituir mai a la col·lectivitat com a dipositària de la totalitat ideològica, de tot l'horitzó cosmològic de la concepció del món del proletariat; la individualitat serveix a les necessitats del permanent desenvolupament ideològic i a la constant vocació de teoria d'avantguarda del marxisme-leninisme; però la individualitat no pot suplir a l'organització d'avantguarda o al Partit Comunista com a conscient col·lectiu dipositari de la *Weltanschauung* de la classe proletària, com a entorn intel·lectual on pacientment es van soldant els fragments de la consciència classista del món al mateix ritme que aquesta es va desenvolupant. D'ací que algunes tesis polítiques defensades per certs sectors del moviment comunista se'ns antullen del tot errònies per unilaterals i dogmàtiques. Tesis com la teoria de la *direcció*, defensada per algunes organitzacions maoistes, trenquen completament la unitat dialèctica entre individu i col·lectiu en la

qüestió del desenvolupament teòric de la ideologia proletària, acabant per permetre la suplantació del Partit pel cap, i per ungir a la consciència individual amb el monopoli i el privilegi de la creativitat teòrica, sense cap referència al col·lectiu i per damunt del Partit. Quan, per afegiment, es personalitza aquesta consciència individual, és a dir, es considera que la individualitat intel·lectual creadora és sempre la mateixa i, en conseqüència, l'única i vertadera portadora de la concepció del món proletària, obtindrem com a colofó la teoria complementària del *pensament guia*. Ambdues tesis, per tant, han de ser denunciades per idealistes i individualistes, per impedir la comprensió del vertader paper que juga l'individu en el procés de desenvolupament del pensament proletari i la seva correcta relació amb el col·lectiu partidista en aquesta matèria (per no parlar ja del perjudicial reflex de la rígida divisió del treball de la societat burgesa que provoca a l'interior de l'organització d'avantguarda), i perquè, al capdavall, són filles d'una època, la del Primer Cicle Revolucionari, on dominà la concepció del marxisme com a *filosofia política* i mai es va plantejar la necessitat (si exceptuem el curt període de la Revolució Cultural xinesa i som condescendents amb llurs declaracions d'intencions i no massa severes amb la perspectiva, si més no ingènua, d'estendre la concepció del món proletària entre les masses a base de receptaris de citacions com el *Llibre roig*) de formar **tots** els comunistes en la concepció del món proletària. Ni tan sols això es va plantejar com a problema a resoldre amb els escaients mitjans polítics.

El marxisme-leninisme com *Weltanschauung* implica una cosmologia unitària, una visió del món com a totalitat integrada, com *organon*. La formació multidisciplinària del marxista persegueix la representació intel·lectual d'aquesta cosmovisió, la seva comprensió i la seva integració en llur activitat pràctica. La *Weltanschauung* així concebuda exigeix una *Wissenschaft*, una ciència; però no una ciència entesa com nova disciplina pròpia, ni tampoc com a pràctica experimental particular, sinó com **resultat** del saber universal, com a assimilació i síntesi sistematitzada dels progressos de les ciències i llur integració crítica en el marc gnoseològic marxista-leninista. La idea il·lustrada de *Wissenschaft* va sorgir com a negació del domini humanístico-literari en els continguts de la formació cultural

dominant (basats en la llengua i la literatura clàssiques, grega i llatina) que a Europa es remuntava al Renaixement, i per oposició a tota superstició, esoterisme o espontaneïsmes en el procés de coneixement. Aquest només pot ser resultat de la ciència, i és en el seu esperit i en el coneixement de les lleis reguladores de l'univers que ens va desvelant on ha de residir la font de la nostra instrucció. La *Wissenschaft* així entesa passa d'aquesta manera a ser l'objecte de la *Bildung* (és a dir, *educar-se en la ciència*), el marc general i permanent del seu desenvolupament i de la seva activitat, sota la guia crítica del marxisme-leninisme. La unitat d'ambdós –*Bildung und Wissenschaft*– expressarà el continu esforç per assimilar els progressos de la ciència a la *Weltanschauung* proletària i per la permanent actualització del marxisme-leninisme com a teoria d'avantguarda. Aquesta unitat constituirà el fonament principal per a proveir del context escaient per a la consecució d'aquest objectiu fonamental que és la construcció de quadres comunistes: **la universitat obrera**. Aquesta idea d'*universitat obrera* no ha de ser interpretada en el sentit organitzatiu-institucional, sinó com la visió genèrica que englobaria el rerefons comú de les principals tasques polítiques del present període.

La idea d'*universitat obrera* correspon a una comuna necessitat històrica d'autogestió cultural del proletariat en una nova època pre-revolucionària i en un nou nivell. Igual que en els preliminars del Cicle d'Octubre les conseqüències de l'impossible accés a l'educació per part de les grans masses tractava de pal·liar-se mitjançant l'apaivagament de l'analfabetisme i d'impartir nocions de cultura general a les bases del sindicat o del partit obrer en l'anomenada *Casa del Poble*, en l'actualitat, la impossibilitat creixent d'accedir a una educació elevada de les masses i de llurs elements més preparats, en general, i la impossibilitat d'obtenir, en particular, una concepció del món autònoma, independent de la burgesa, en el si del sistema educatiu vigent, obliguen el proletariat conscient a dotar-se dels instruments necessaris per a elevar-se intel·lectualment fins al punt que exigeix el grau de civilització assolit pel desenvolupament social. Si en el Primer Cicle Revolucionari les Cases del Poble es corresponien amb una situació en què era necessari apropar a les masses culturalment a l'activitat de la seva avantguarda, car mentre

l'avantguarda estava educada, les masses eren semi-analfabetes, davant el pròxim cicle revolucionari la necessitat de la *universitat obrera* és exponent d'una situació inversa, on, relativament parlant, les masses són molt cultes i l'avantguarda, en canvi, no està a l'alçada de les exigències de la direcció en la construcció d'una societat nova, ni de la direcció política de les masses, ni tan sols de les de la direcció del seu partit revolucionari. Si en el Cicle d'Octubre el gran problema de la revolució, des del punt de vista de la cultura, era la participació de les masses a l'obra d'edificació de lo nou, precisament llur participació en el procés de **llur** emancipació –el que posava un fort interrogant a la naturalesa del procés revolucionari com a procés d'auto-emancipació del proletariat–, en l'actualitat, la lluita de classes proletària i les necessitats que imposa l'increment de la composició tècnica del capital han obligat a la burgesia a formar els fills de la classe obrera fins nivells alts d'educació (generalització de l'ensenyament secundari), però impedeix llur accés a la formació superior **com a quadres dirigents**. Això és el que ha de suplir el proletariat de manera independent i autosuficient amb vista al futur cicle revolucionari, de la mateixa manera que en l'època de la seva preparació per al primer assalt revolucionari ell mateix s'ensenyà a llegir. El què, per cert, redundarà en una millor correspondència entre la preparació cultural de l'avantguarda i la de les masses de la classe, i en una correspondència a un nivell més alt; la qual cosa, al seu torn, atorgarà majors possibilitats futures a l'autonomia que el proletariat com a classe ha d'imprimir a la revolució com a procés d'auto-emancipació.

La construcció de l'avantguarda

Construir **quadres** no és construir **avantguarda**, de la mateixa manera que construir avantguarda no és construir **Partit** (o, en el nostre cas, *reconstituir*). Cal preparar el militant comunista com a dirigent revolucionari, formant-lo en el nombre més gran possible de camps del coneixement i proveint-lo de la concepció proletària del món, a més de fer-ne un bon propagandista de la línia política proletària i dels principis que l'inspiren. Aquesta ha de ser la nostra activitat principal com a organització que persegueix el

desenvolupament de l'avantguarda marxista-leninista. Però, tot i que necessari, no n'hi ha prou amb això. Com a destacament d'avantguarda i, per tant, com punt de referència **nuclear** de l'avantguarda proletària, l'organització marxista-leninista ha d'assumir la responsabilitat d'aquell desenvolupament en la direcció de la Reconstitució, i ésser sempre amatent per no desviar-se d'aquest camí, preveient les seves necessitats presents i a llarg termini, i tractant sempre que siguin cobertes o de preparar les condicions perquè siguin satisfetes. Tanmateix, la capacitat i capacitació política de l'organització d'avantguarda, tant des del punt de vista individual com des del col·lectiu, no són ingredients suficients –per bé que sí la base necessària– per a donar cos al procés de construcció d'aquesta avantguarda (teòrica) capaç de guanyar-se en el futur als sectors conscients del moviment de masses (avantguarda pràctica) com a pas previ a la Reconstitució del Partit Comunista. Per a parlar de construcció de l'avantguarda no podem descuidar el tractament de *l'aspecte secundari* del que hem definit com l'actual contradicció principal del procés de Reconstitució: el vincle que uneix al seu costat principal, l'avantguarda marxista-leninista, amb la resta de l'avantguarda teòrica, la línia de masses que aquella ha d'aplicar per a establir el sistema de relacions organitzatives i polítiques amb aquesta des del qual emprendre un procés dialèctic (*unitat i lluita*) que permeti resoldre aquesta contradicció. Tal procés no serà sinó el **procés de construcció de l'avantguarda** pròpiament dita. És a dir, un procés de construcció on el resultat és una avantguarda situada en un nivell més elevat a la seva forma de construcció **individual** com a quadres o suma de quadres, però encara inferior a la forma superior, **social**, la forma capaç d'expressar els interessos i el moviment de la classe en el seu conjunt, el Partit.

Però el procés de construcció de l'avantguarda teòrica marxista-leninista és només l'**aspecte formal** que presenta la solució de l'actual contradicció principal; el seu **contingut** es manifesta com a procés de **reconstitució ideològica del comunisme** o, si es vol, com a **lluita marxista-leninista per la reconquesta de la posició d'avantguarda ideològica del proletariat**, que són dos modes diferents d'expressar el mateix necessari fenomen. I és que no hi ha vertadera construcció de l'avantguarda sense la interrelació del

marxisme-leninisme amb la resta dels corrents teòrics que influeixen sobre el proletariat, sense lluita entre ambdues línies i sense el procés de transformació en virtut del qual el marxisme-leninisme *fagocita* a aquests corrents, és a dir, els destrueix assimilant-los, els supera incloent-los. En alemany, hi ha un verb que expressa a la perfecció el sentit que volem atorgar a aquesta acció: *aufheben*, que significa, ensems, elevar, suprimir i conservar. Aleshores, les contradiccions entre el marxisme-leninisme i els altres corrents teòrics aniran resolent-se successivament com a síntesi (*Aufhebung*, o, per a dir-ho en llenguatge marxista, *negació de la negació*) en les que el marxisme-leninisme s'enriquirà *elevant-se*, alhora que *suprimeix* a aquests corrents derrotant-los políticament i *conserva* el que n'han pogut aportar a la reconstitució ideològica del comunisme. En realitzar això, el marxisme-leninisme va configurant-se com a discurs teòric-polític (reconstitució ideològica) i es construeix com a moviment d'avantguarda. En això consisteix la seva pugna per l'hegemonia entre els sectors ideològicament avançats del proletariat. És en el desenvolupament d'aquest procés com el marxisme-leninisme pren cos i creix en totes les facetes (teòrica, política i organitzativa) com a avantguarda ideològica, en funció de les necessitats pràctiques del propi moviment d'avantguarda, necessitats pràctiques que, per cert, no són sinó les necessitats teòriques del proletariat com a moviment revolucionari. És per mitjà de la solució pràctica dels problemes que la lluita entre les dues línies imposa al marxisme-leninisme en el si de l'avantguarda teòrica del proletariat com conquerirà la posició d'interlocutor qualificat davant la seva avantguarda pràctica; i és conquerint al més granat d'entre els sectors d'avançada influenciats per aquesta avantguarda teòrica que el marxisme-leninisme crearà les condicions organitzatives per a escometre la futura conquesta d'aquesta avantguarda pràctica en tots i cadascun dels fronts que aquesta pugui obrir en la seva lluita de resistència contra el capital. Comptat i debatut, reconstitució ideològica i construcció de l'avantguarda són qüestions inseparables des del punt de vista del marxisme-leninisme: ambdues van lligades indissolublement en un procés en què s'alimenten recíprocament. De la mateixa manera, no pot entendre's la idea de *reconstitució ideològica* de manera diferent de la d'*hegemonia ideològica del*

marxisme-leninisme en el si de l'avantguarda. La reconstitució ideològica no és un procés exclusivament teòretic, no té com a objecte resoldre problemes abstractes o plantejats de forma acadèmica en funció de les suposades necessitats de la teoria marxista-leninista com a sistema teòric tancat en si mateix. En absolut. La reconstitució ideològica del marxisme-leninisme només pot realitzar-se en relació amb la solució teòrica i política de **problemes concrets**, dels problemes que posa en l'ordre del dia la marxa o l'engegada del moviment obrer com a moviment revolucionari, començant per aquells problemes que n'afecten la direcció conscient, i, en primer lloc, els relacionats amb la naturalesa de classe d'aquesta consciència rectora. I aquestes *solucions* no podran ésser ratificades i assumides com a solucions concordants amb els requisits que exigeix l'avantguarda revolucionària si no són confrontades amb altres *solucions* als mateixos problemes presentats per altres corrents de pensament, i si en aquesta confrontació, en aquesta lluita, les respostes marxistes-leninistes no en surten victorioses, no resulten ser les úniques *respostes* vàlides i satisfactòries per a la majoria de l'avantguarda teòrica. La incorporació al discurs teòric i polític d'aquestes successives respostes, la delimitació ideològica que produiran respecte a la influència ideològica burgesa i el desplaçament d'aquests altres corrents polítics alternatius procuraran simultàniament l'hegemonia i la reconstitució ideològiques del marxisme-leninisme.

La reconstitució ideològica ha d'entendre's com un procés, i, a més, com un procés viu. De fet, en primer terme, la seva naturalesa presenta més un perfil polític que purament teòric. Efectivament, en organitzar-se el discurs teòric-polític marxista-leninista en funció dels problemes concrets que davant l'avantguarda revolucionària presenta el moviment de la classe, la seva construcció discursiva no pot presentar-se sinó com a **línia política**, en atenció a les **necessitats de l'acció pràctica** com a primera condició; si bé la vocació universalista del marxisme-leninisme com *Weltanschauung* promourà amb posterioritat l'articulació de tots aquests elements discursius en el si de la seva cosmovisió unitària del món. La reconstitució ideològica del comunisme, doncs, no consisteix en la construcció de cap sistema teòric –baldament, a la llarga, el

desenvolupament del marxisme-leninisme com a teoria sí que vagi cristal·litzant en *sistema*–, sinó que s'expressa d'una forma real, viva, com a **direcció** del moviment pràctic de l'avantguarda (teòrica) pel camí de la Reconstitució i de la Revolució Proletària. No es tracta, doncs, de cobrir les suposades necessitats teòriques de la teoria, sinó les necessitats teòriques de la pràctica, del moviment pràctic de construcció de l'avantguarda ideològica. Per aquesta raó, hi ha un **estret vincle entre reconstitució ideològica i hegemonia política del marxisme-leninisme**, perquè hegemonia significa direcció, i aquesta implica autoritat, prestigi, qualitats que no poden ser fruit sinó de la capacitat per a oferir respostes als interrogants apressants la solució dels quals és condició per a tota vertadera teoria d'avantguarda. La reconstitució ideològica del comunisme, per tant, no és un exercici acadèmic, i per això mateix és quelcom que no es realitza **des de la teoria per a la teoria**, és a dir, en funció de l'acoblament **complet** d'un suposat corpus teòric preestablert i que romangués com a entelèquia teòrica oculta que fóra necessari palesar i recuperar del limbe del pensament pur. Per contra, la reconstitució ideològica es realitza **des de la teoria per a la pràctica**, és a dir, **en funció dels** interessos concrets i reals del moviment de Reconstitució política, **en funció dels** problemes reals que l'avantguarda necessita resoldre per a donar continuïtat a aquest moviment i per a ampliar-lo en la seva base. No es tracta, per consegüent, de *completar un sistema teòric determinat*, ni de *depurar-lo de revisionisme*, sinó de construir un moviment pràctic real des de les bases polítiques del qual en tot cas pugui ser-ne recuperat el corpus teòric monolític i coherent del marxisme-leninisme.

En el moment actual, des del punt de vista de la contradicció principal que regeix el procés de Reconstitució, la línia de masses que ha d'aplicar l'avantguarda marxista-leninista és el **sistema de relacions** que ha d'establir amb la resta de l'avantguarda teòrica a fi de resoldre els problemes fonamentals de les dues primeres fases de la Reconstitució (quan s'estableixen les bases ideològiques i la línia política general), de caràcter eminentment teòric. Aquest és el contingut principal del nostre actual treball de masses. Aquest sistema de relacions, per la seva banda, té dues vessants. D'una banda, la principal, sobre la qual ja hem insistit prou: el

desenvolupament de la **lluita** entre les dues línies amb els diferents destacaments d'aquesta avantguarda teòrica no marxista-leninista. Però, per l'altre, les relacions entre aquesta avantguarda i la marxista-leninista poden establir-se, en determinats moments, com a **aliança**, com a *unitat*, amb algun o alguns sectors d'aquesta mateixa avantguarda. Tot depèn de la situació de la lluita entre les dues línies general a l'interior de l'avantguarda teòrica, de la posició que en cada moment ocupa el marxisme-leninisme, de la necessitat de neutralitzar o aïllar l'influència d'algun corrent determinat, etc. L'important és no oblidar que la lluita pels principis també requereix la utilització intel·ligent dels recursos tàctics.

L'objectiu del nostre treball de masses, l'avantguarda teòrica, pot ser representat com una sèrie de cercles concèntrics que van allunyant-se del centre ocupat pel nucli marxista-leninista en funció que en sigui més pròxima o més llunyana en cada moment la seva relació amb els problemes teòrics i les tasques pràctiques, polítiques i organitzatives, que plantegen la *Tesi* i el Pla de Reconstitució. Es tracta d'anar acostant-nos de manera consecutiva a aquells que puguin **ajudar-nos** a resoldre aquests problemes i a culminar aquestes tasques; es tracta, naturalment, de resoldre tasques polítiques recolzant-nos en les masses –com és obligat en tota concepció correcta de l'estil de treball comunista–; però es tracta de problemes molt particulars que afecten **masses** també molt especials: **l'avantguarda teòrica del proletariat**. Per tant, no parlem dels problemes de les grans masses de la classe, ni dels problemes teòrics del moviment obrer de resistència, sinó de la resolució de les premisses teòriques i polítiques necessàries per a la transformació d'aquest moviment de resistència en moviment revolucionari: la reconstitució ideològica i la Reconstitució política (Partit Comunista) del proletariat, essent la primera condició de la segona. El contingut de la línia de masses ha de conservar una **unitat** amb el caràcter de les tasques de l'etapa política en què ens trobem en cada moment. Hem d'anar a les masses per a complir aquestes mateixes tasques i, en conseqüència, trobar el tipus de *masses* que ens interessa en funció de tal compliment. Fins ara dèiem que nosaltres, com a destacament de l'avantguarda ideològica, havíem de resoldre les qüestions teòriques i de principi de forma fonamental –i gairebé sumària– i que, en el futur, les

masses (entenguem, les masses a les quals es dirigeix ja el Partit reconstituït) s'encarregarien dels desenvolupaments i dels detalls. Doncs bé, estàvem equivocats en el sentit que necessitem a les masses per a complir les tasques fins i tot en llur nivell bàsic fonamental. És la única manera, per descomptat, que l'activitat de l'avantguarda marxista-leninista no sigui una activitat aïllada, sense cap relació amb les necessitats **objectives** del moviment revolucionari –configurat avui com a avantguarda–, i l'única manera que els fruits d'aquesta activitat serveixin verdaderament de base per a la Reconstitució.

La necessitat de la reconstitució ideològica pressuposa, evidentment, la pèrdua de l'hegemonia ideològica de què una vegada el marxisme-leninisme va gaudir, la seva desaparició com a important referència política (que no absoluta, ni única: el concepte d'*hegemonia* ha de ser entès en sentit relatiu, sobretot quan l'apliquem a la història d'Occident) per als sectors conscients del moviment de masses (avantguarda pràctica); pressuposa, per tant, un procés històric de liquidació i un estat polític de retrocés. I és, precisament, mitjançant la *revisió* de les solucions que el comunisme donava als problemes, tant de les masses com de l'avantguarda, com va ser liquidada a poc a poc la seva posició hegemònica dins del moviment obrer. El revisionisme, en general, i l'eurocomunisme, en particular, es varen encarregar de dur a terme aquesta labor d'erosió dels fonaments sobre els quals s'alçava el caràcter revolucionari del moviment proletari i la guia comunista de la seva avantguarda. I no poc ajudà en això, d'altra banda, el dogmatisme, que si bé no va revisar aquelles solucions les absolutitzà tant que va acabar substituint l'anàlisi viu i actualitzat basat en el marxisme com a concepció del món per aquestes *solucions* concretes donades en un moment particular com a *receptes*, la qual cosa va esclerotitzar la política comunista i va facilitar la labor del revisionisme.

L'experiència de la primera constitució política d'un partit revolucionari del proletariat ens pot ajudar a comprendre la naturalesa d'aquest procés de conquesta de l'avantguarda teòrica i de l'hegemonia en la direcció de les masses per part del marxisme-leninisme, ja que, en la Rússia a cavall dels segles XIX i XX, els marxistes hagueren de resoldre tasques polítiques molt semblants a

les que nosaltres ara tenim plantejades, tot i que relativament més difícils en el nostre cas, atesa l'actual crisi del marxisme i els imperatius del canvi de cicle de la Revolució Proletària Mundial. Així, comprovem que la primera lluita política important que varen haver d'atendre va ser la de dilucidar, enfront de l'anarquisme populista, el caràcter de la revolució russa i la ideologia que havia de guiar a les masses en aquesta revolució. Entre mitjan de la dècada dels 80 i de la dels 90 del segle XIX, els marxistes varen saber donar la rèplica adient als *narodniki* russos i deixar assentat que la Rússia semi-feudal havia de passar per una etapa capitalista, ja en potència, que engendrès un poderós proletariat, per la qual cosa l'imminent revolució havia de ser burgesa. A més, l'instrumental ideològic adient perquè l'avantguarda pogués guiar-se i guiar a les masses en aquest procés revolucionari no podia provenir més que de l'única teoria científica, el marxisme. En els primers anys del segle XX, el populisme, derrotat com a alternativa política revolucionària, es transformaria en un partit eclèctic burgès. A continuació, els marxistes revolucionaris hagueren d'enfrontar-se als anomenats *marxistes legals* en la disputa sobre quina hauria de ser la veritable comesa de la teoria marxista: si recolzar políticament la implantació franca que anticipava del capitalisme a Rússia, o com a instrument político-ideològic d'educació revolucionària de la classe proletària. Els marxistes revolucionaris s'havien aliat amb els *marxistes legals* contra el populisme, però la instrumentalització del pensament de Marx que volien dur a terme aquests a favor de la burgesia (P. Struve, representant destacat del *marxisme legal*, va arribar a dir que *es podia ser marxista sense ser socialista*) va conduir a la inevitable ruptura. El següent *cercle* d'avantguarda a què es va enfrontar el marxisme rus es trobava dins del socialisme: els *economistes*. En aquesta ocasió, es tractava de resoldre quins havien de ser els mitjans de lluita i organització del proletariat. Els *economistes* optaven per la vaga i el sindicat, respectivament, mentre que els marxistes revolucionaris (*iskristas*) apostaven per la lluita política i la constitució d'un partit revolucionari. Els *economistes* varen ser derrotats en la lluita entre les dues línies dins del partit socialdemòcrata de Rússia, i el següent problema que els marxistes revolucionaris hagueren d'afrontar (ja com a *bolxevics*) va ser el de

dilucidar quina seria la força motriu de la revolució russa. Mentre els menxevics volien deixar tota la iniciativa a la burgesia, Lenin i els seus partidaris insistien en el fet que el proletariat havia de jugar un paper dirigent en la revolució burgesa russa. Com és sabut, en la lluita per aquesta última via revolucionària es va culminar el camí de constitució del primer partit de nou tipus proletari, que coronà el seu recorregut amb la Revolució d'Octubre i la primera experiència de construcció del socialisme.

Totes aquestes qüestions, plantejades en un context de feroç lluita entre corrents de pensament i alternatives polítiques, varen ser les que, en esser resoltes al mode revolucionari, ompliren de contingut teòric i polític el procés de construcció de l'avantguarda revolucionària del proletariat rus. De la mateixa manera, nosaltres, en les nostres circumstàncies històriques particulars, hem d'escometre un procés de caràcter semblant, ara que ens enfrontem a les tasques de construcció de l'avantguarda marxista-leninista del proletariat de l'Estat espanyol. Naturalment, els interrogants que caldrà resoldre no seran els mateixos, car estan en estreta relació amb les peculiaritats pròpies de cada revolució, la qual cosa inclou avui dia abordar les exigències del canvi de cicle revolucionari. Nogensmenys, per l'experiència que fins ara arrosseguem, podem albirar a l'horitzó de les lluites polítiques que els corrents amb què haurà d'enfrontar-se el marxisme-leninisme s'assemblen pel contingut de les seves posicions a les què ja hagueren de combatre els marxistes revolucionaris russos. Certament, els populistes, *marxistes legals*, *economistes* i menxevics d'ahir semblen reencarnar-se avui en anarquistes, revisionistes i trotskistes, que són els actuals reflexos polítics en què es manifesta de manera dominant la consciència espontània dels sectors d'avantguarda del proletariat (avantguarda teòrica, però també pràctica), principalment del proletariat occidental. Si la comunitat d'arrels filosòfiques ens permet comprendre immediatament l'afinitat entre el vell populisme rus i l'actual anarquisme, la familiaritat entre el *marxisme legal* o l'*economicisme* i el modern revisionisme no sembla tan palès fins que en comparem llurs tesis polítiques en favor del reformisme. En el mateix sentit, tampoc a primera vista semblen poder ser emparellats menxevisme i trotskisme, fins que comprovem llurs mateixos fonaments teòrics i

llurs pràctiques polítiques (connivència amb el revisionisme, electoralisme, construcció partidària de tipus burgès,...). A l'espera que el nostre treball de masses ens permeti completar aquestes expectatives –o a l'espera que ens indiqui, per contra, que n'han d'erroni–, podem avançar que els cercles de l'avantguarda teòrica als què ens anem a enfrontar en primera instància se situen –sense oblidar, per descomptat als maoistes– a l'òrbita de cadascun d'aquests corrents polítics fonamentalment.

En relació amb els grans interrogants que la lluita entre les dues línies en el si de l'avantguarda teòrica amb aquests corrents haurà d'aclarir, també hauran d'esser formulats, naturalment, per aquesta mateixa avantguarda. El que no exclou que nosaltres, com un de llurs destacaments, duquem el que ja considerem que són aquests interrogants indefugibles, incloent-hi, si és possible, les respostes. En tot cas, la nostra experiència ens permet, una cop més, anticipar que l'avantguarda haurà de resoldre quina alternativa hi ha enfront del capitalisme (la seva reforma, alguna forma de socialisme petit-burgès o el comunisme), la qual cosa està estretament relacionat amb els resultats del balanç del Cicle d'Octubre, en el sentit de la seva validesa com a experiència històrica que mostra un camí de progrés per a la humanitat; igualment, s'haurà de resoldre la naturalesa dels instruments polítics imprescindibles per a fer realitat aquella alternativa (pel que és necessari confrontar la nostra *Tesi de Reconstitució* amb tots els altres punts de vista, tant sindicalistes com qualssevol altres), així com la naturalesa dels processos polítics per a assolir-la (debats sobre l'estratègia i la tàctica de la revolució, sobre el caràcter de classe del nou poder –socialisme o etapa de transició– i sobre la forma del nou Estat –República de consells o una nova República burgesa), etc.

Però, on trobarem aquesta avantguarda que ens ajudarà a resoldre tots aquests problemes i que ens permetrà desenvolupar aquest procés de construcció de l'avantguarda? Si som conseqüents amb les premisses des de les que hem embastat la nostra anàlisi, sobretot aquella que ens prevé sobre la inutilitat de cercar elements d'avantguarda ideològica enfora del proletariat, hem d'establir que hem de remetre'ns a la classe proletària. Tanmateix, aquí hem d'introduir una puntualització per a advertir sobre els errors que

pugui comportar la tendència espontània i acrítica, pròpia de mentalitats polítiques educades en el sindicalisme, d'identificar a la classe amb el moviment obrer i, sobretot, a aquest amb el sindicat. Per a expressar-ho de forma resumida, el sindicat és el front de resistència general de proletariat, la seva manera més pura d'organització per a la seva lluita econòmica contra el capital; però hi ha sectors del proletariat que no s'enquadren en aquestes lluites o en aquestes maneres d'organització i que, tanmateix, obren altres fronts de combat: estudiants, moviments veïnals, associacions de dones, anti-globalització, etc. són també formes de la lluita espontània de la classe proletària determinades per circumstàncies específiques. Com a concepte polític, doncs, el **moviment obrer** ha de ser comprès com la suma del **moviment sindical** i de tots aquests altres **moviments parcials** del proletariat. Finalment, el proletariat com a classe no pot ser identificat únicament i exclusiva amb la seva manifestació econòmica, purament material, sinó també amb la seva forma conscient. La classe obrera no és només un moviment econòmic, també conté al seu si un moviment revolucionari, també és, a través de llurs sectors més conscients, un moviment d'avantguarda en tant que portadora del progrés social. **La classe obrera és, doncs, la suma del moviment obrer més el seu moviment d'avantguarda.** Però, mentre no culmini el procés de Reconstitució, aquestes dues formes principals del moviment de la classe romandran escindides, i la classe es mostrarà predominantment des de la seva materialitat, com a moviment econòmic, encara no com a moviment conscient, com a moviment revolucionari.

Aleshores, on es troba aquesta avantguarda que el marxisme-leninisme necessita per a reconstituir la ideologia comunista i construir l'avantguarda teòrica que necessitem per a donar un salt qualitatiu en el procés de Reconstitució? Quan diem que el moviment proletari d'avantguarda i el moviment obrer es troben escindits, divorciats, enraonem en termes **polítics**, més que *físics*. Volem dir que l'avantguarda no *parla* el mateix llenguatge polític que les masses, que no té llurs mateixos problemes, ni llurs mateixes inquietuds (i així serà mentre duri la Reconstitució); i això es manifesta políticament en el sentit que l'avantguarda s'organitza a banda i, fins i tot, planteja lluites a banda del moviment obrer

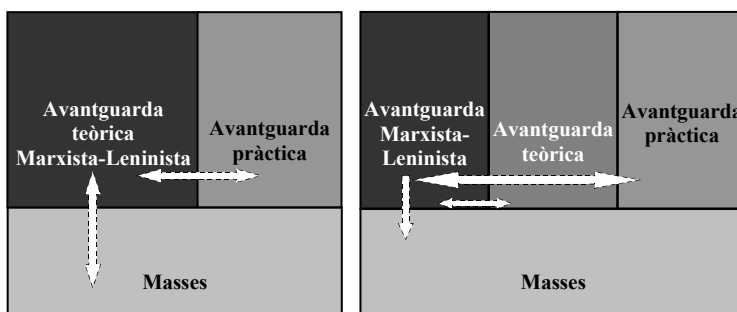
(organitzacions de suport a la revolució peruana, a presos polítics, plataforma per la República,...). Tanmateix, això no sempre és així. De fet, la forma més usual d'existència del moviment d'avantguarda és en simbiosi física amb el moviment obrer. Per aquesta raó, l'avantguarda marxista-leninista no ha d'excloure cap dels àmbits de la classe (sindicat, moviment obrer o moviment d'avantguarda en els diferents destacaments que el conformen) per a resoldre llurs contradiccions amb l'avantguarda teòrica del proletariat en l'orientació de transformar al moviment d'avantguarda del proletariat, ara fragmentat ideològicament i organitza, i fragmentat també en multitud de projectes polítics, en un moviment homogeni i amb l'única direcció de la Reconstitució.

En això consisteix l'orientació general per al nostre treball de masses. Però hem de romandre amatents en la seva aplicació, a fi d'evitar caure en aquesta tendència gairebé innata –que hem denunciat afartament, bé que en aquest assumpte mai es pecarà per excés– cap a l'economicisme o el sindicalisme, a desviar la nostra atenció de les tasques immediates de l'avantguarda (teòrica) i fixar-la en les necessitats immediates del moviment obrer (o, si es vol, de l'avantguarda pràctica). Error que ja vam cometre i sobre el qual aquí ja hem exposat la nostra autocrítica. En tot cas, si el criteri d'ubicació de l'avantguarda teòrica és flexible i obert, no ocorre així amb l'ordre que hem de seguir per al seu tractament. En aquest sentit, hem d'orientar-nos per la idea de l'avantguarda teòrica organitzada idealment en cercles concèntrics amb problemàtiques polítiques més o menys pròximes a les necessitats del Pla de Reconstitució. Llevat que la lluita entre les dues línies acabi preposant en concret problemes d'un altre tipus en l'ordre del dia del procés de construcció de l'avantguarda teòrica del proletariat, hem de seguir rigorosament l'ordre que ens marca el Pla en el seu desenvolupament, donant prioritat a la solució de les contradiccions amb aquells sectors de l'avantguarda teòrica preocupats per les qüestions més pròximes a les que ara nosaltres estem atenent o sobre les quals ja hem elaborat la nostra posició política (balanç del Cicle d'Octubre, *Tesi de Reconstitució*, etc.).

Baldament haguem definit l'objectiu del nostre treball de masses com l'avantguarda teòrica del proletariat, això no significa que sigui

l'únic. També hem de contemplar la manera de dur la **nostra relació amb l'avantguarda pràctica i les masses en general**, en primer lloc perquè, com s'ha esmentat, ens les trobarem, precisament, quan anem a la recerca d'aquella avantguarda teòrica.

En el següent gràfic oferim representades les dues formes de comprendre i aplicar la línia de masses comunista en l'actual període, entenent, en aquest cas, la línia de masses com a aplicació tant de la labor de propaganda com del treball de masses pròpiament dit. A la *Figura 1* està visualitzat el concepte de treball de masses que, en els fets, aplicàvem fins ara, abans de la rectificació; a la *Figura 2* observem la manera com ha de ser aplicat a partir d'ara.

Cada quadre representa el proletariat, i està subdividit en els sectors que el configuren des del punt de vista del seu grau de consciència de classe o, si es vol, des del punt de vista del procés de Reconstitució (avantguarda marxista-leninista, avantguarda teòrica, avantguarda pràctica i masses). Les fletxes expressen la direcció en què s'aplica la nostra línia de masses i les expectatives que nodrim quant al que cal esperar com a *resposta*, com a fruit d'aquest treball quant a contactes, reclutament, etc.: si la fletxa és doble, significa que hi ha expectatives que aquest treball reporti resultats concrets, que la nostra acció sobre un determinat sector de la classe obrera trobi resposta positiva al seu interior; si la fletxa, en canvi, és unidireccional, significa que sobre aquest sector realitzarem només feina de propaganda, sense esperar cap reciprocitat política.

La *Fig. 1* mostra, en primer lloc, que la nostra anàlisi no tenia en consideració la diferenciació, dins de l'avantguarda teòrica,

entre avantguarda marxista-leninista i la resta de l'avantguarda teòrica (la nostra relació amb la resta de l'avantguarda teòrica només era considerada des de la lluita entre les dues línies, però sense línia de masses, exclusivament com a *competència* ideològico-política: es tractava de convèncer a l'avantguarda pràctica de què la nostra línia de direcció era la més correcta, que érem la *vertadera* avantguarda teòrica, sense més), i que, en segon lloc, en la nostra línia de masses manteníem les mateixes expectatives amb la propaganda entre les masses que amb el treball entre l'avantguarda pràctica. Això requeria la nostra presència tant en la regular activitat d'organismes i moviments com el sindicat, les plataformes contra les guerres imperialistes i totes les altres mobilitzacions puntuals per motiu de qualsevol agressió perpetrada pel capital a qualsevol nivell, o, si més no, l'absorció del nostre treball pràctic per part d'aquest tipus d'activitat. A més a més, la captació de nous membres només era possible des del treball de contactes individuals i amb la condició de la formació ideològico-política dels nous candidats. En *Fig. 2*, en canvi, observem que ja hi ha establerta una jerarquia en l'aplicació de la línia de masses. En primer lloc, la relació entre l'avantguarda marxista-leninista i l'avantguarda teòrica com a vincle principal que és necessari desenvolupar en funció de les característiques del moment del procés de Reconstitució en què ens trobem, vincle que ha de proporcionar resultats polítics, en l'àmbit de la teoria i de la línia política, i organitzatius, en el reclutament de nous membres per a l'avantguarda marxista-leninista, i no tan sols a títol individual com a contactes, sinó també com a col·lectius o grups. No oblidem el punt de vista dialèctic en aquesta matèria: la contradicció principal es resol com a *lluita*, però també i alhora, com a *unitat*, com a aliança del marxisme-leninisme amb l'avantguarda teòrica del proletariat per a bastir la seva avantguarda ideològica.

En segon lloc, la relació de l'avantguarda marxista-leninista amb l'avantguarda pràctica, que també ha d'obrir un carril d'anada i tornada, però, en aquesta ocasió, les expectatives polítiques i organitzatives hauran de ser molt menys exigents. Això es degut a que el vincle entre l'avantguarda marxista-leninista i l'avantguarda pràctica serà, en la immediatesa, predominantment **individual**, a realitzar mitjançant el contacte personal, i no en funció de problemes

objectius concrets, sinó d'inquietuds **subjectives** i de problemàtiques específiques **particulars**. La qual cosa obligarà que la conquesta per al comunisme d'aquests elements de l'avantguarda pràctica es realitzi no des de la lluita entre les dues línies principalment, sinó **des de la formació** ideològico-política. Mentrestant, per la seva banda, la relació entre l'avantguarda marxista-leninista i l'avantguarda teòrica sí s'establirà en funció dels **problemes objectius** de la construcció de l'avantguarda ideològica del proletariat, i en un àmbit supra-individual, entre **col·lectius**, que permetrà l'aplicació de la **lluita entre les dues línies** en la direcció de l'aclariment teòrico-polític i del desenvolupament orgànic a major escala de l'avantguarda ideològica comunista. Finalment, aquests progressos entre els sectors més conscients de la classe exerciran cert influx indirecte sobre l'avantguarda pràctica, ja que hi situaran enfront nous referents teòrics, aquesta vegada realment revolucionaris. Per bé que no convé nodrir masses expectatives sobre la seva receptivitat, essent insubstituïble el posterior combat de l'avantguarda ideològica marxista-leninista per tal de conquerir-la.

Finalment, la relació de l'avantguarda marxista-leninista amb les masses en general. Aquí, només podem contemplar l'activitat de propaganda realitzada sobre aquest sector de la classe sense ànim proselitista a curt termini, sinó, més aviat, amb una intenció a llarg termini d'anar posant bases per a l'educació política de les masses, d'anar creant *opinió pública* comunista entre certes esferes de la classe perquè vagin familiaritzant-se amb el discurs i amb la forma d'enfocar la realitat i llurs problemes del proletariat revolucionari.

Fins aquí, queden exposats els resultats de les nostres reflexions sobre les tasques polítiques, la tàctica i la línia de masses pertinents en l'actual fase de la política proletària, després d'una dècada d'experiència política. Però, amb això, no acaba el nostre balanç. També és necessari introduir una sèrie de consideracions, situades en un pla teòric més elevat, que han sorgit obligadament com a derivacions naturals i necessàries d'algunes de les conclusions assolides en aquest punt; sobretot, pel que fa referència a les més

relacionades amb **el rol i el caràcter de la consciència proletària**. La segona part d'aquest balanç –a publicar en un proper número– sobrepassa, doncs, la nostra experiència particular com a destacament d'avantguarda i pretén anar més enllà, vinculant aquesta experiència amb un àmbit més ampli, com a reflexió de més llarg abast sobre el recorregut històric del moviment comunista internacional en el que pertoca a problemes de fons amb els que – com aquí hem comprovat– hem topat en la nostra evolució, i l'adequada resposta de la qual en resulta del tot pertinent per a la continuïtat del projecte de Reconstitució del moviment revolucionari del proletariat i per a la revalidació del Comunisme com a objectiu de la humanitat.

*Partit Comunista Revolucionari
Estat español, 2004*